

Med hjarte for bygda

Stedsanalyse og mulighetsstudie av Eidfjord sentrum i Eidfjord kommune

Rapporten er utarbeidd av:
Asplan Viak AS v/

Sivilarkitekt Fredrik Barth og
Arkitekt Anders Rubing
med god hjelp av:

Innbyggerne i Eidfjord, arbeidsgruppen, skolen,
næringslivet og Eidfjord kommune.

Guri Mette Vestby i NIBR har samtidig utarbeidet en
sosiokulturell stedsanalyse av Eidfjord. Dette materialet
har vært kjent for Asplan Viak og innarbeidet i analysen
som grunnlag for de beslutninger som er valgt.

Hordaland fylkeskommune og
Miljøverndepartementet har gitt økonomisk støtte til
analysen.

Oktober til Juni 2008-2009

Forord

Stedsanalysen for Eidfjord "Med hjerte for bygda" er et samarbeidsprosjekt mellom flere parter. NIBR har laget en sosiokulturell analyse av tettstedet, og datagrunnlaget derfra har vært tilgjengelig materiale for denne analysen. Stedsutviklingskommiteen i Eidfjord har vært en ressursgruppe og diskusjonspart gjennom hele prosessen. Men mest av alt, har prosessen vært åpen og inkluderende, og innbyggerne i Eidfjord har selv vært med på utforming av analysen.

For oss i Asplan Viak, har dette vært et flott prosjekt å delta på. Det er ikke alltid en kommune tar egen befolkning på alvor, og virkelig lar dem delta i utviklingsdebatten. Vi håper arbeidet som er gjort blir brukt videre, og at alle som har deltatt kjenner seg igjen i dette produktet som er levert.

Denne analysen er delt i tre deler. Den første delen er en medvirkningsdel, dersærlig unge fra Eidfjord har påvirket resultatet. Den andre delen er selve analysen. Her har vi prøvd å tolke de svar og ønsker medvirkningsprosessen har gitt oss, og blandet det med egen fagkunnskap om stedsutvikling. En medvirkningsprosess betyr ikke at innbyggerne selv skal bestemme alt, det betyr at konsulenter, kommune og innbyggere sammen definerer de rammer prosjektet skal utvikles innenfor. Den siste delen av arbeidet har vært å lage en 3D modell av Eidfjord sentrum, til bruk for Eidfjord kommune i den kommende planprosessen. Den tekniske biten med å konstruere en 3D modell vil selvsagt ikke presenteres i denne rapporten, men arbeidet er gjort, og resultatet vil bli lagt ut på kommunens hjemmesider. I det videre arbeidet vil 3D modellen kontinuerlig kunne oppdateres, og befolkningen kan komme med innspill til videre prosess på bakgrunn av 3D bilder. For å illustrere analysen, og medvirkningsprosessen har vi vist et mulig scenario for videre utvikling av Eidfjord sentrum. Dette

er et eksempel på hvordan det kan bli, hvis en plukker noen av ønskene og innspillene som har kommet frem gjennom prosessen. Vi tror scenarioet kan lykkes, og er komfortable med å bruke dette som et grunnlag for videre diskusjon.

I denne analysen vil vi også presentere de ideer som ikke er kommet med i 3D illustreringen. Og i det videre arbeidet, blir det viktig å diskutere hvilke av de mange ønskene en vil satse videre på. Vi åpner dermed for en videre prosess, og det er viktig å ikke tenke 3D illustrasjonene som endelige forslag, men som et innspill til videre diskusjon.

Det er også viktig at illustrasjonene ikke forvirrer mer enn de hjelper og med dette mener vi at en må ha noen moment i hodet når en skal lese og tolke det materialet som foreligger:

- Nye bygg er lagt inn helt sterile. De er ikke ment som et innspill til byggeskikksdebatten i Eidfjord. Byggene representerer således en struktur, både i høyde og omfang, som kan gi et innblikk i hvordan gatestrukturer og romdannelser kan oppstå med nye bygningstypologier.
- Ideene er ikke uttømmende. Vi har eksempelvis presentert en kanopark i elven. Dette betyr ikke at det trenger å være en kanopark på dette stedet, eller at det ikke kan være motorbåter i stedet. Kanoene representerer ønsket om aktivitet i vann, og vi har plassert dem på dette stedet. En kan også få inn flere elementer fra idelistene på samme sted.
- Noen av ideene er i konflikt. En kan ikke bygge bolig på et sted og samtidig ivareta det åpne rommet som var der. I 3D presentasjonen har vi foretatt enkelte valg som gir konsekvenser for andre ideer. Dette kan diskuteres, og omgjøres siden.

- 3D objektene er illustrasjoner. De vil ikke få denne formen, fargene og nøyaktige plassering hvis en skulle videreprosjektene enkelte elementer.

Vi vil takke for mulighetene i å delta i dette prosjektet. Vi mener prosessen har vært veldig bra, og at potensialet for å lykkes i det videre arbeidet er stort. Vi håper denne rapporten, og 3D modellen som ligger vedlagt, kan gi viktige diskusjoner i Eidfjordsamfunnet, og at med tiden innbyggere og Eidfjord kommune kan enes om en utviklingsstrategi alle er fornøyd med. Sammen er mulighetene for å lykkes i gjennomføringsfasen mye større enn hvis en står alene.

Prosjektleder
Asplan Viak AS
Fredrik Barth

Innholdsfortegnelse

3 Forord

6 Arbeidsbok metode.

8 Sentrum

10 Fokuspunkt i tegneoppgaven

12 Hva er bra med Eidfjord?

13 Hva er det beste stedet du bruker?

14 Sosiale aktiviteter

15 Hvor er den plassen du tenker at "nå er jeg kommet hjem"?

18 Elven

19 Hva kan elven brukes til?

20 Ønsker til parken

20 Ønsker til sentrum

21 Ønsker til skoleområdet

22 Aktivitetsønsker

22 Eidfjord, mer likt andre steder

23 Rydding

23 Høyeste ønske

23 Eidfjord om 20 til 40 år

24 Temagrupper.

26 Analyse

26 Hva tar vi med videre?

30 Stadanalyse Eidfjord - 1998

36 Analyse

36 Statistisk analyse

38 Vegsystem

39 Sikt

40 Skrenter

41 Byggeområder

42 Temaområder

43 To akser

44 Temporær arkitektur.

46 Parkering

48 Trær

49 Lyssetting

50 Planforslag

Arbeidsbok metode

Arbeidsbokmetoden ble utviklet mot slutten av 1970-tallet, som en metode for å strukturere gruppearbeid og medvirkning i planlegging. Teknikken bygger på prinsippet om planlegging som en læringsprosess. Arbeidsboken er et avansert spørreskjema, hvor leseren blir bedt om både å gi informasjon om lokale forhold og vurdere hvilke forbedringstiltak som bør gjennomføres. Som mål har metoden:

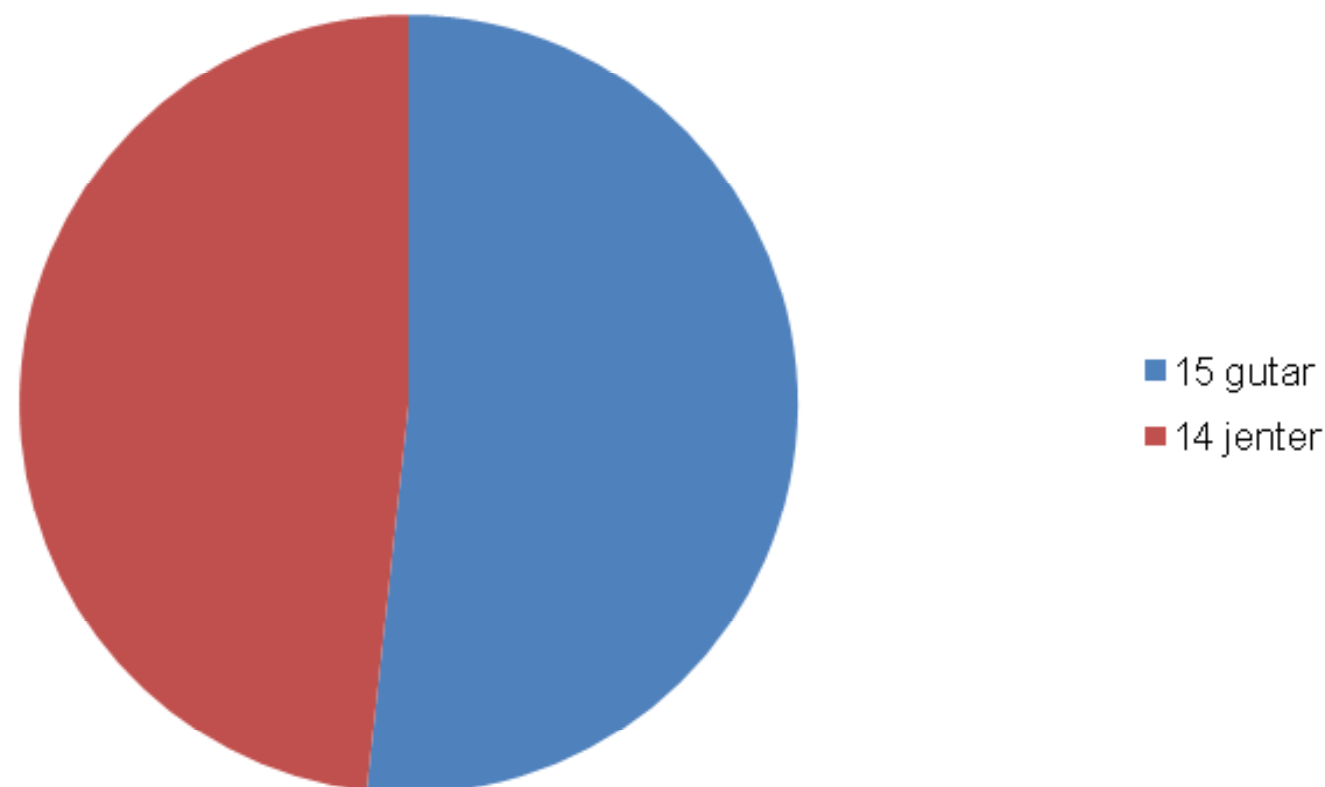
- Motivere flere til å delta aktivt i planleggingsarbeidet,
- Utvikle deltagerens evner for innlevelse i andres holdninger og hverdagsproblem,
- Skape forutseenhet om mulige konflikter,
- Kunne bidra til å løse interessekonflikter på et tidlig tidspunkt i planleggingsprosessen, og
- Skape bedre kontakt og dialog mellom lekfolk og beslutningsmyndigheter.

Hentet fra:

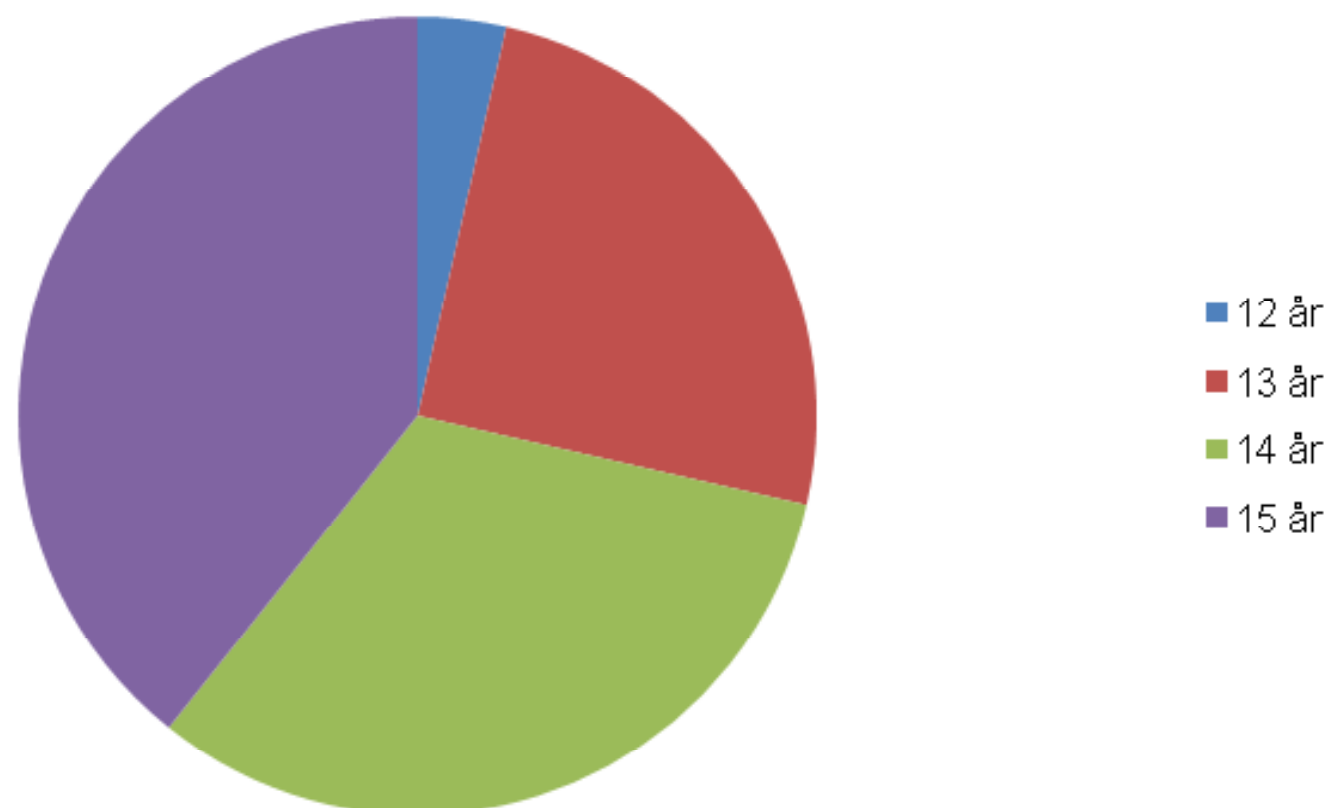
" [Tore Sager, *Planlegging med Samfunnsperspektiv, analysemetoder*, Tapir forlag 1991, side 152 avsnitt 1]"

I Eidfjord utførte Asplan Viak AS i samarbeid med Eidfjord kommune en forenklet arbeidsbok sammen med ungdomsskoleelevene på skolen i Eidfjord. Metodikken ble valgt som ramme for å gi elevene arbeidsoppgaver knyttet til utvikling av Eidfjord sentrum. Resultatene av arbeidsboken ble presentert på et folkemøte i Eidfjord. I dette kapittelet vil vi gi en oppsummering av hovedfunnene fra arbeidet, og vise hvordan dette vil bli brukt for å utforme Eidfjord sentrum.

Kjønn

Alder

Hovedmålene for arbeidet med arbeidsboken i Eidfjord var å:

- Få tips og lokal kunnskap om Eidfjord til bruk i planleggingen
- Øke forståelsen for de valgene som blir gjort i planleggingen
- Undersøke enkelt tema som er viktig for en god planprosess

Sentrum

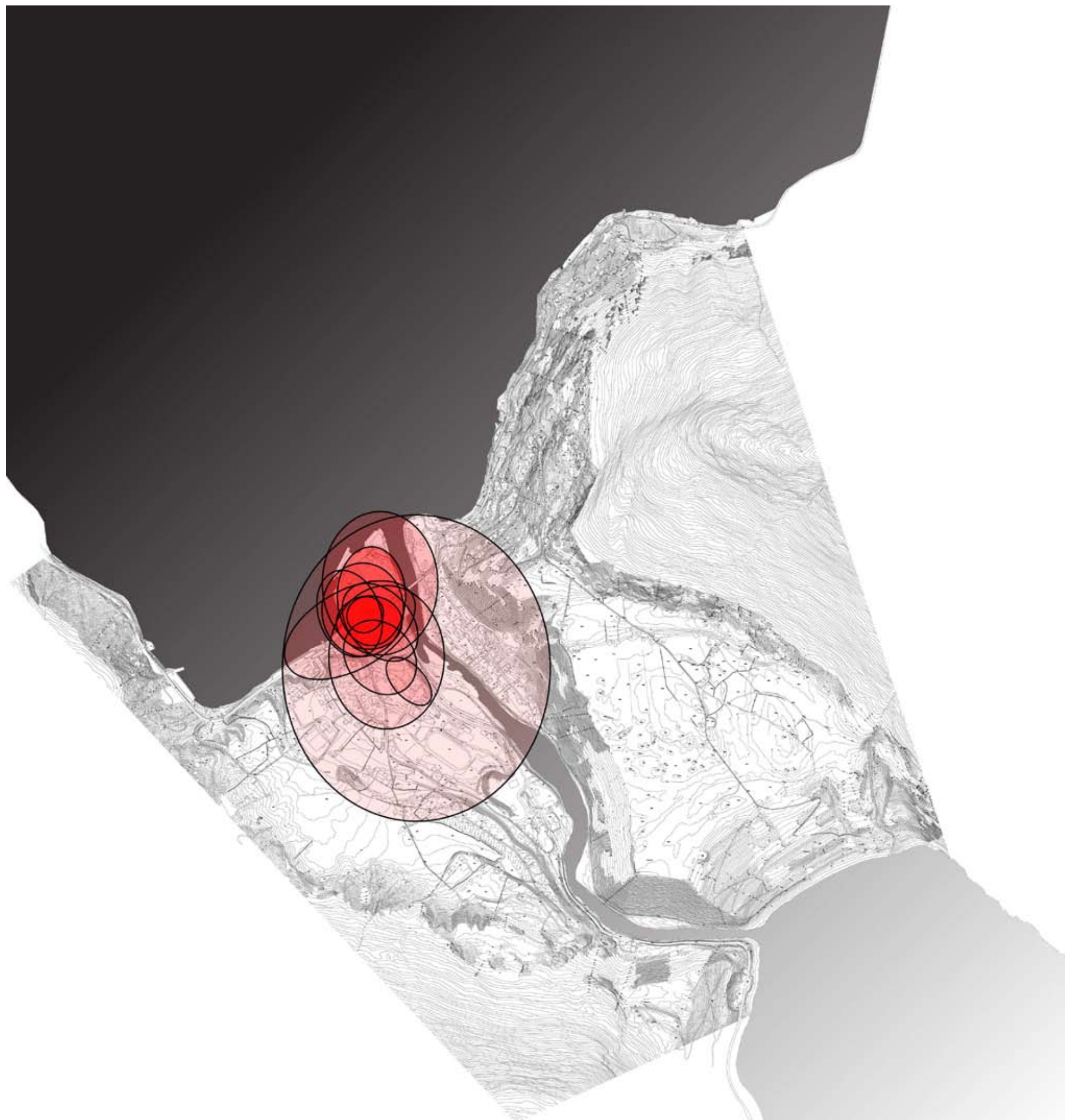
På spørsmålet om hvor elevene definerte Eidfjord sentrum, var det nesten like mange svar som elever som svarte. Illustrasjonen viser områdene definert av elevene, de er lagt oppå hverandre, slik at sterk rød farge tilsvarer områder mange elever har svart. Svarene viser en tydelig samling av det elevene definerer som sentrum rundt Mix kiosken og klubben. Det er også disse to stedene skriftlige kommentarer er knyttet til.

Oppsummering:

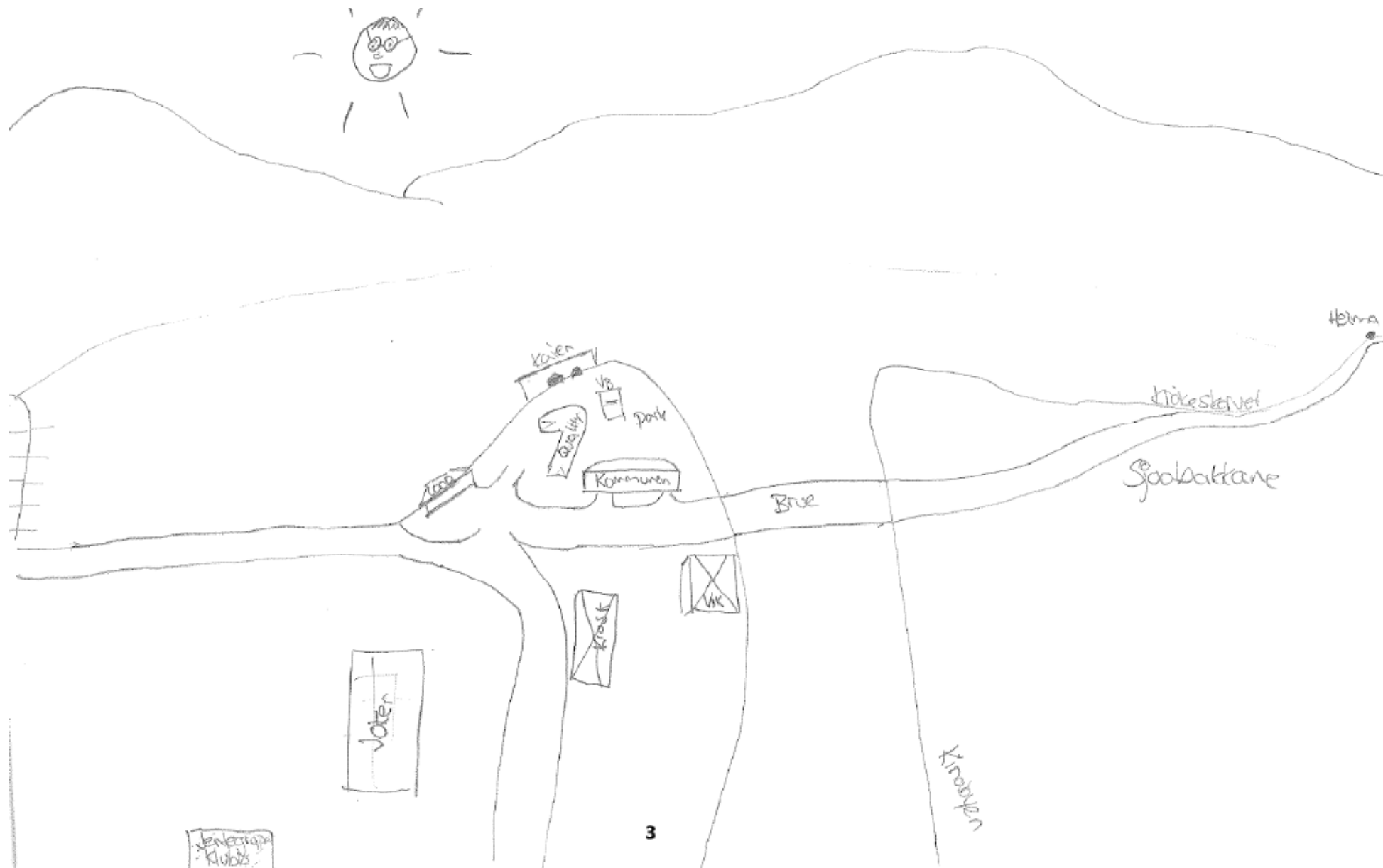
- Bare to av 29 elever definerer sentrum på østsiden av elven.
- Få elever tar med kaien og friområdene bak hotellet som sentrumsareal.
- Sentrum er knyttet til Mix, Joker, og Klubben, og selve senteret er omtrent midt i rundkjøringen sentralt i Eidfjord.
- Fjellryggen mellom flaten og skoleplatået er en overgang ut av sentrum for mange av elevene.

Tolkning:

Vi opplever sentrum som en blanding av fysiske objekter og sosiale gjøremål. I Eidfjord er det sterke naturgitte omgivelser som visuelt kunne ha gitt rammene for et sentrum, dette er ikke tilfelle. Elevene definerer sentrum knyttet til det som skjer, nemlig klubben og Mix kiosken. Strekket mellom disse er preget av et stort og uoversiktlig vegsystem, og det er uklart hvor en skal gå. Forskere har regnet ut at hvis en må vente mer enn tre sekunder for å krysse en veg, vil man betrakte vegen som en barriere. En kan anta at vegsystemet i Eidfjord virker som en stor barriere gjennom sentrum, noe som fører til en oppsplittelse av sentrum, og forringelse av kvalitative verdier. En tydeligere definering av sentrumssonen vil kunne gi et bedre visuelt bilde av Eidfjord, og kunne være med på å heve identitetsfølelse. Her bør en ta både naturgitte faktorer, bygg og sosiale aspekt med i planleggingen.

Eidfjord

På oppgaven som gikk på å tegne Eidfjord, forsterket elevene inntrykket fra spørsmålet om Eidfjord sentrum. De fleste tegningene fra sentrum, handlet om Mix kiosken, og sentrum av tegningene var ofte plassert rundt krysset i Eidfjord sentrum.

Fokuspunkt i tegneoppgaven

Av alle tegningene som ble tegnet, var det et stort antall av elevene som hadde tegnet fjell og naturen rundt Eidfjord (se tegning til siden). Elevene tegner fjell, elv og foss. Arkitekturteoretikere som utviklet de visuelle analyseformene som Cullen og Lynch, beskriver hvorfor folk tegner kart og bilder som de gjør. Omgivelsespsykologien omhandler blant annet folks inntrykk av stedet de bor, og hvordan dette manifesterer seg i slike enkle tegneøvelser som dette. Når man får oppgaven å tegne sitt eget sted, vil man automatisk sette et fokuspunkt, og tegne ut fra det mentale bildet man har av stedet sitt, her Eidfjord.

Tolkning:

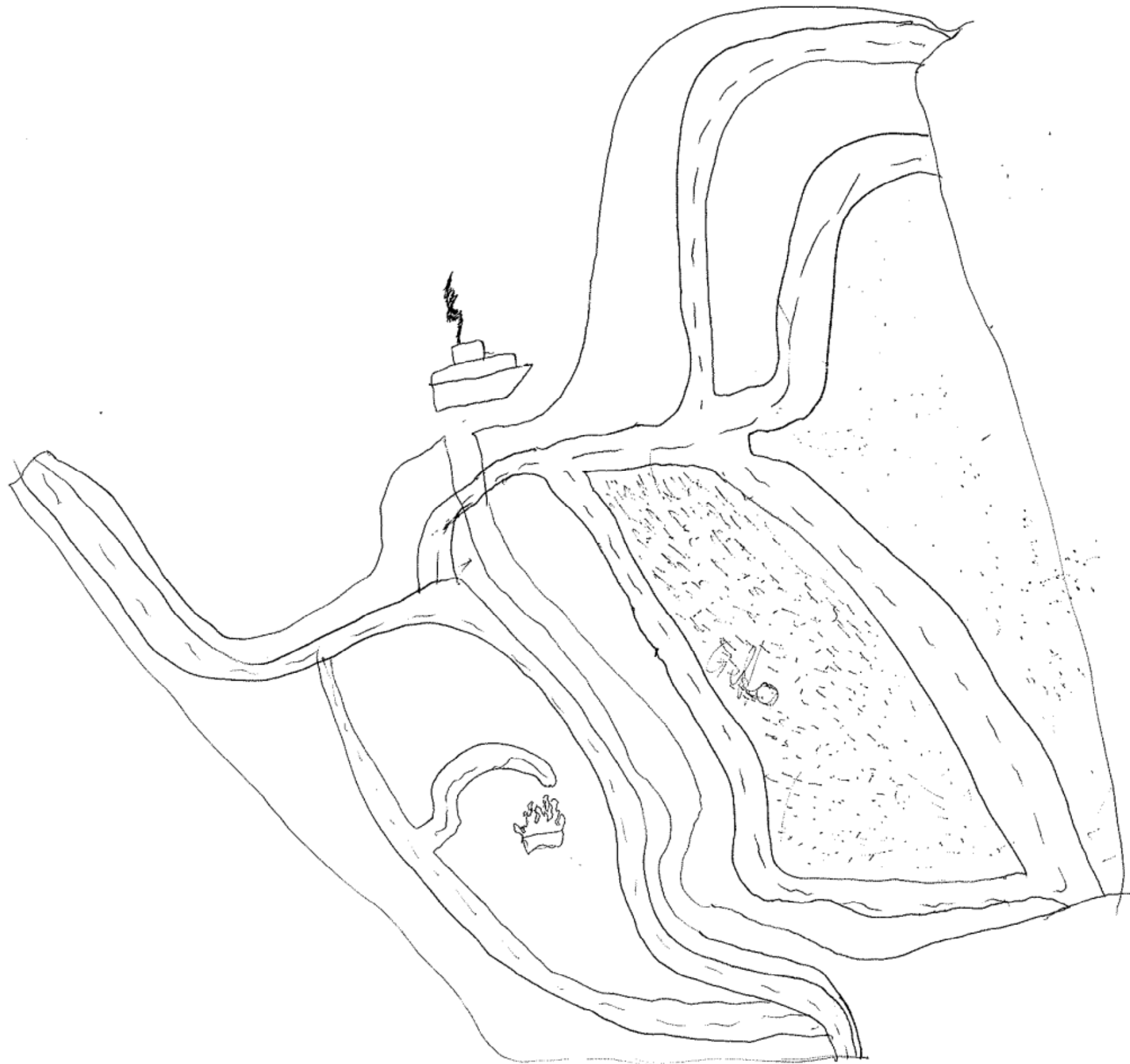
Det er mange fra Eidfjord som har sagt at Eidfjordingen er et fjellfolk. Det lyser også utvilsomt gjennom i elevenes tegninger. Nesten alle har lagt fokus rundt fjellet, mens svært få har tegnet fjorden.

Det er ingenting galt i at Eidfjordingen liker fjellet. Og med Hardangervidda som nærmeste nabo, er dette meget forståelig. I dette stedsutviklingsarbeidet er et av hovedmålene samtidig folkevekst. Eidfjord ligger vakkert plassert mellom Hardangervidda og Hardangerfjorden, to av de mest nasjonalromantiske områdene vi har i Norge. Det er et problem for image at man "bare" satser på fjellet som identitetsbærer. Selv om Eidfjordingen er et fjellfolk, er det ikke sikkert alle som eventuelt flytter til Eidfjord, eller tenker på å flytte, er det. Hardangerfjorden med sin salgbare kraft burde vært langt fremme i folks mentale bilde av Eidfjord, og en burde benyttet seg av disse salgbare kvalitetene for å prøve å kapre nye innbyggere.

"Eidfjordingen er et fjellfolk som tilfeldigvis bor ved fjorden."

"Hotellet har mykje å sei for Eidfjord, og det er eit fint bygg. Einaste problem er at [...] Og at cruisekaien er plassert rett framfor. Så når det er skip så bråkar aggregatet, og at det skyggar slik at ein ikkje ser ein drit."

De elevene som har tegnet inn området rundt Eidfjord sentrum og fjorden, har likevel et litt annet fokuspunkt enn det vakre fjordlandskapet. Som tegningen ved siden av viser mange elever et inngående kjenskap til veger, og vegstrukturer. Det er ikke fjorden som dominerer tegningen ved siden av, det er tomme åpne flater og store veger.

Når man snakker om et steds image, og hvordan man markedsfører sitt eget sted, er ikke tomme flater og veger den mest ideelle måten å reklamere på. Hvis nye potensielle innbyggere ser Eidfjord på denne måten, vil de nok, erfaringsmessig, ville se seg om etter andre steder å bo.

Eidfjord har mulighet for å tilby en ganske unik totalpakke til mulige nye innflyttere. Man har fjell, fjord, natur og muligheter for et kompakt, flott og koselig sentrum. Det er dessverre ikke alle disse aspektene som er utnyttet i dag, og kanskje er man litt for glad i å si at Eidfjordingen er et fjellfolk, ikke mer enn det.

Hva er bra med Eidfjord?

- Naturen (fjell/sjø/dyreliv) 20
- Kaien 5
- Gardsbruka 4
- Hotell 4
- Hereid 3
- Lægreid 3
- Sentrum og folk 2
- Kråkeskarvet 2
- Simadalen
- Den gamle postbakken
- Uberørt natur!
- Fellesfjøset i øvre Eidfjord
-
-

Tolkning:

På spørsmålet om hva som er bra med Eidfjord er de aller fleste svarene knyttet til naturen. Hele 20 av 29 elever trekker frem naturen som det flotteste med Eidfjord. At bare 2 elever synes sentrum er bra med Eidfjord er lavt. Igjen ser man tendensen med at selve tettstedet Eidfjord kanskje ikke tilbyr nok, eller at det ikke er nok å gjøre i sentrum, slik at man automatisk tenker positivt på det. Når man har som mål å få til en folkeøkning i kommunen, må selve tettstedet også være salgbart. Hele vestlandet har ganske storslått natur, men det er ikke like mange steder med et flott sentrum som alle liker.

"Eg er mykje i sentrum om sommaren, på volleyballbanen, kiosken og på kaien å bade med venner, utpå med båt. Om vinteren derimot er det ikkje så mykje som skjer i sentrum. Då er eg på kiosken og klubben med venner."

Hva er det beste stedet du bruker?

• Klubben	24
• Mix	20
• Kaien	12
• Butikkane	6
• Kråkeskarvet, Stavanes, Svarteholet og Eidfjordvatnet: bading	6
• Hallen	5
• Volleyballbanen	5
• Ballbinge	4
• Slalåmbakken, Hardangervidda	4
• Musikkskulen	3
• "Plassen" utanfor Coop	3
• Hallsteins garasje	
•	
•	

Tolkning:

De stedene som elevene bruker i Eidfjord sentrum, er knyttet sammen med sosiale aktiviteter. Omtrent alle elevene svarer klubben og Mix, de fleste knytter dette sammen med at det er der de treffer venner.

Det er flere sommeraktiviteter på listen, og mye kan tyde på at elevene bruker sentrummersommerhalvåret enn om vinteren. Det er også flere kommentarer knyttet til dette. Et tettsted bør ha aktivitetstilbud også om vinteren, da er det faktisk enda viktigere for et sted å kunne aktivisere innbyggerne. Dette mangler i Eidfjord i dag, og blir etterspurt av elevene.

Sosiale aktiviteter

- Kulturskolen 14
- Idrettshallen 11
- Vere med venar 10
- Volleyball 7
- Jentegruppen 7
- Fotballbanen 6
- Samfunnshuset 4
- Ballbinge 4
- Skitrek 3
- Joggekarusell 2
- Kinoen 2
- Malekurs
- Familiebading
- IKKE fotball
- Symjehall
- Aerobic
- Biblioteket
-

Tolkning:

Listen over sosiale aktiviteter myntet på skoleelevene er imponerende og lang. Eidfjord tilbyr et rikt mangfold av aktiviteter, som virker populære.

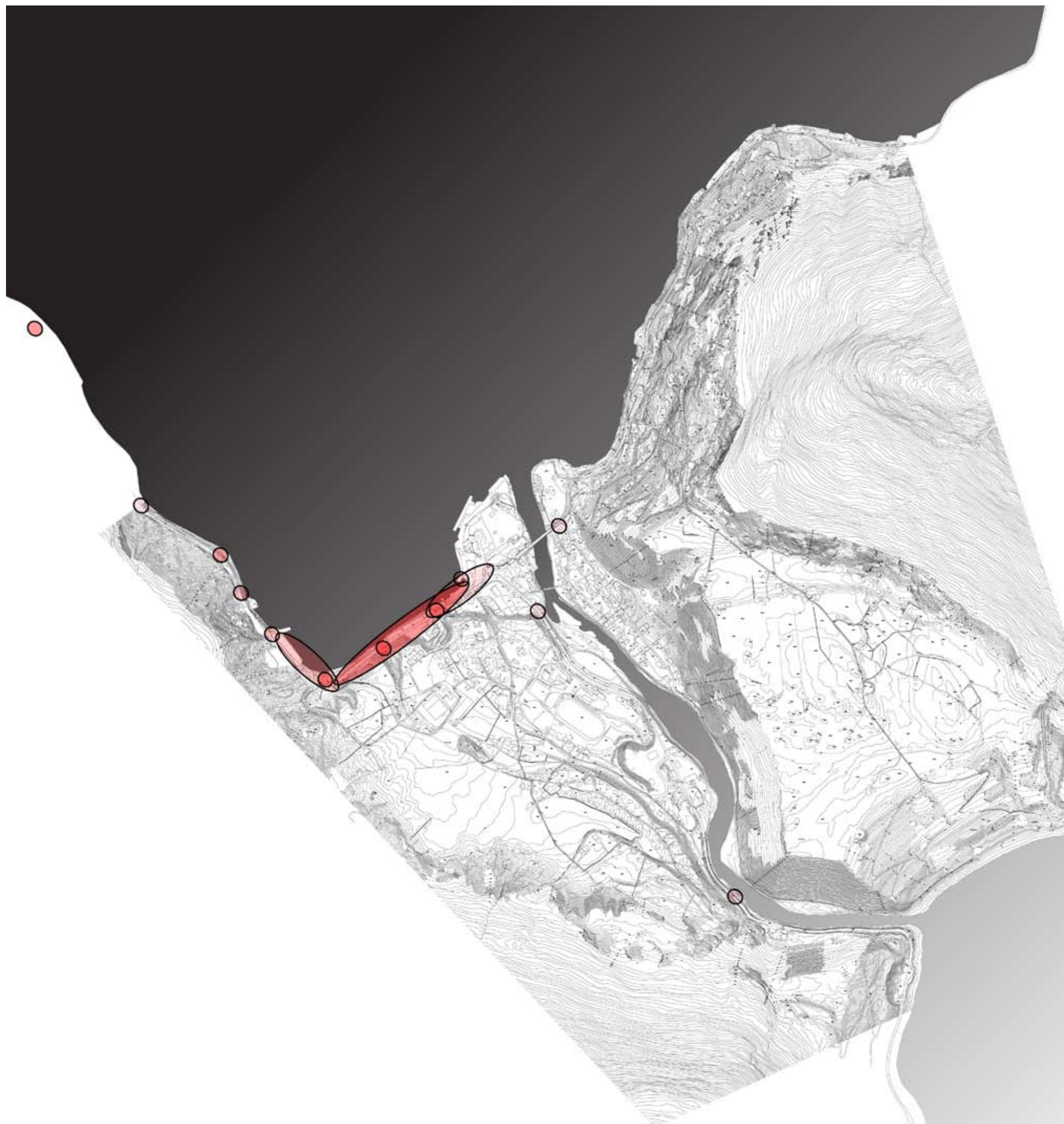
Det mangler likevel aktiviteter for de av elevene som faller litt utenfor den organiserte idretten. Flere av elevene ønsket seg skatemuligheter, og andre og mer moderne dansformer. Den ikkeuniforme ungdommen har lite å gjøre på. Resultater fra samtaler med eldre ungdom gjenspegl dette. Eldre ungdom som ikke bruker klubben og idrettshallen sier det ikke er noe å gjøre på i Eidfjord.

Det er mulig å koble sosiale aktiviteter til steder. Ved å legge en aktivitet mange liker til et sted en ønsker mer bruk, kan man øke bruk av et gitt område. Tilsvarende kan man legge nye aktiviteter til områder folk liker og dermed få flere brukere med en gang.

Et ønske om en kafe ved fjorden er et sosialt ønske, knyttet til et fysisk bygg og sted, som samtidig kan være med på å øke folks bevissthet på Hardangerfjordens kvaliteter. Dette er en god ide som "bidrar" på mange plan.

"Butikk/kafe ved fjorden. Store vinduer der en kan se utover."

Hvor er den plassen du tenker at "nå er jeg kommet hjem"?

For å definere et steds ytre rammer og finne frem til overgangssonene fra det å være utenfor, og det å være inne i Eidfjord sentrum, er dette en god øvelse. I Eidfjord synes mange av Elevene å definere strekket med striketræene og miljøgaten som overgangen inn til Eidfjord sentrum. Dette er en tydelig markering av overgangssonen, den er pent utført og fungerer godt. Samlingen av elevenes svar til denne sonen er stor (se illustrasjon).

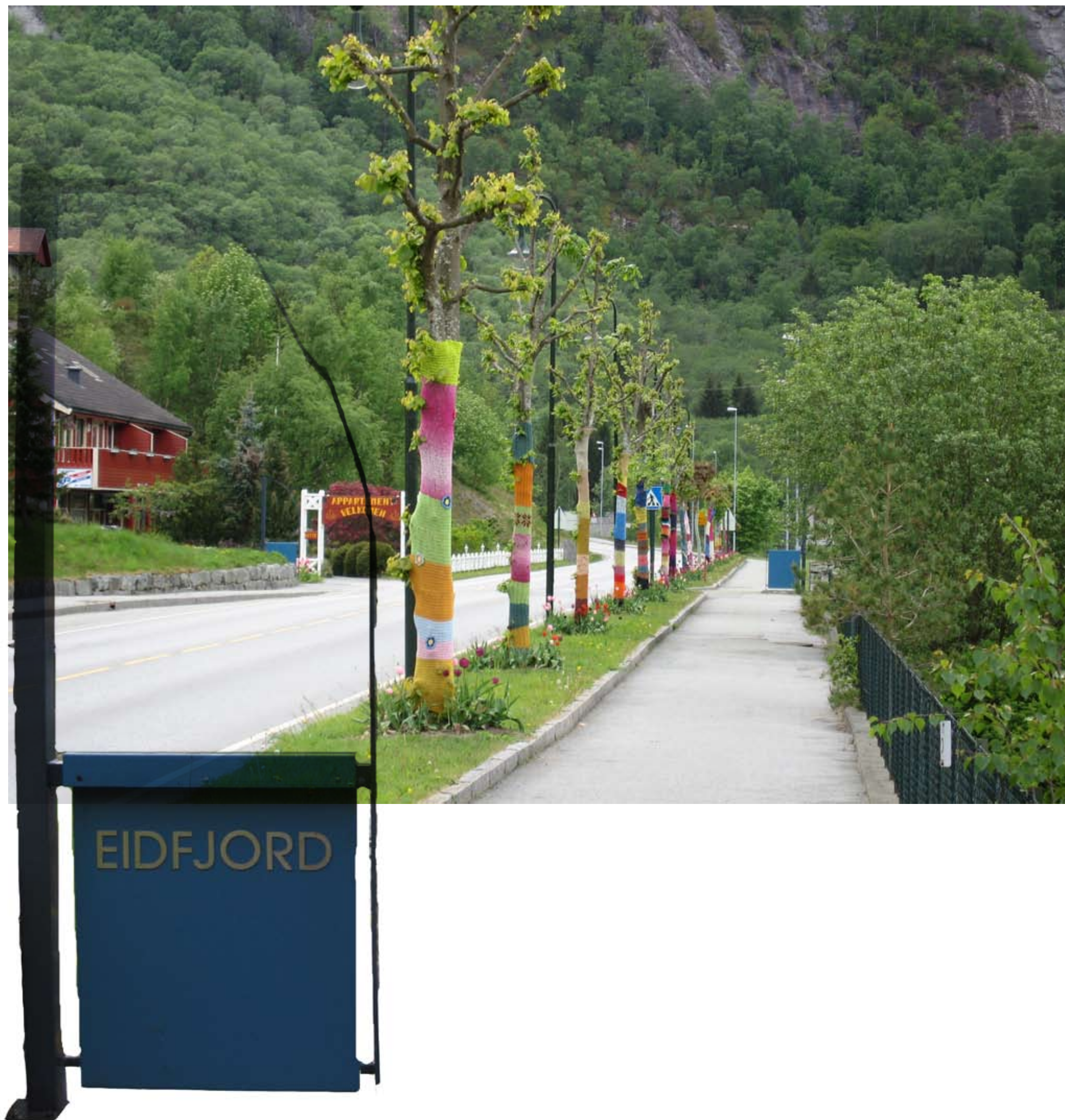
En del elever har også svart områder som ligger nærmere fergen, disse områdene er ofte knyttet sammen med kommentarer om at fra dette punktet ser man endelig Eidfjord. Overgangen fra at man ikke ser tettstedet til det dukker frem bak fjellveggene er altså en sterk opplevelse for mange av elevene.

Tolkning:

Elevene i Eidfjord synes å ha et sterkt bilde av Eidfjord som tettsted. Det var ingen elever som definerte det å komme hjem som til sin egen oppkjørsel eller postkasse, elevene syntes tettstedet Eidfjord var "hjemme". Dette er veldig "gode" resultater, og andre mindre steder kan ikke skilte med en slik opplevelse av eget sted. Dette er aspekter som bør tas vare på og kan videreutvikles. Kanskje noen av områdene der man ser Eidfjord for første gang kan få en meningsfull utforming?

En av elevene som markerte et av stedene nærmere fergen sa at "om kvelden og natten former gatelysene i Eidfjord et liggende hjerte hvis du ser inn mot tettstedet fra denne plassen." Det er et ganske sterkt fenomen som kanskje burde blitt trukket mer frem.

Eidfjord kommune har gjennom mange år vært flink og dyktig når de har utformet gatepartiet inn til tettstedet. Man har blandet elementer, både kunst og mer tekniske element, for å skape en flott overgangssone. Det er tydelig når man studerer elevenes svar at arbeidet har båret frukter. Miljøgaten og kunstprosjektene gir en flott inngangsportal når en kommer til Eidfjord fra fergen. Når en kommer fra Øvre Eidfjord, eller fra Simadalen, er ikke overgangssonene artikulert i samme grad.

Overgang land <=> sjø

En lang strand	10
Noen flate steder	
Fiks stranden i Stavanes	
Fine overganger (som på bildene)	2
Flytebrygge	
Steinmolo	
Iskiosk	

Det var ikke så mange elever som kom med innspill og ønsker på hva som kunne skje i overgangen mellom land og fjord. Elevene ønsker seg mer av det som finnes fra før, en større strand, bedre strand o.l. Likevel er strand og bryggelivet viktig for elevene om sommeren. Bading og soling er trukket frem som en av de aktivitetene en faktisk driver med i sentrum. En overordnet tanke som sikrer allmennhetens tilgang til fjorden vil kunne være fornuftig. Kanskje en kunne gitt forskjellige soner forskjellig uttrykk?

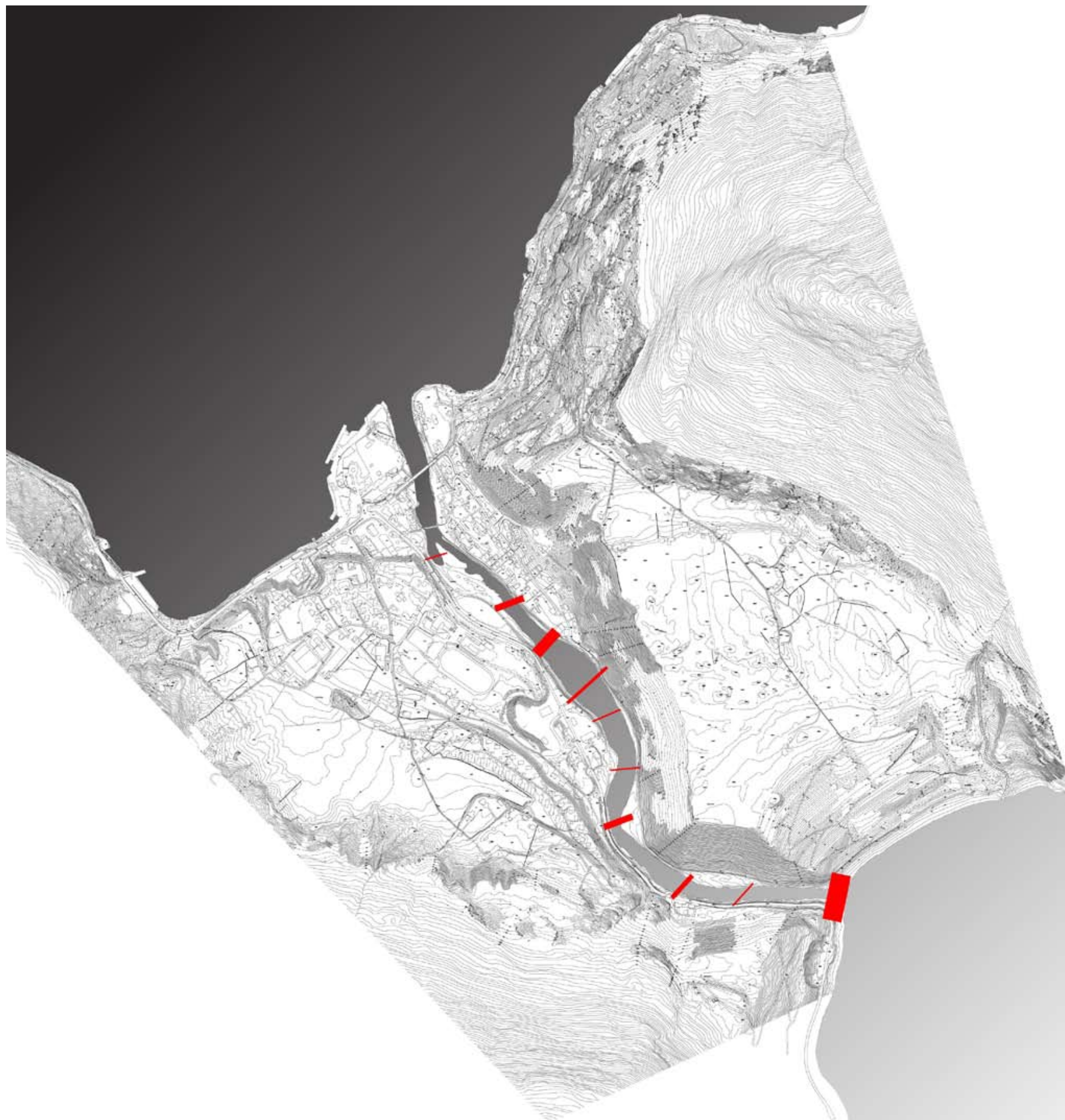

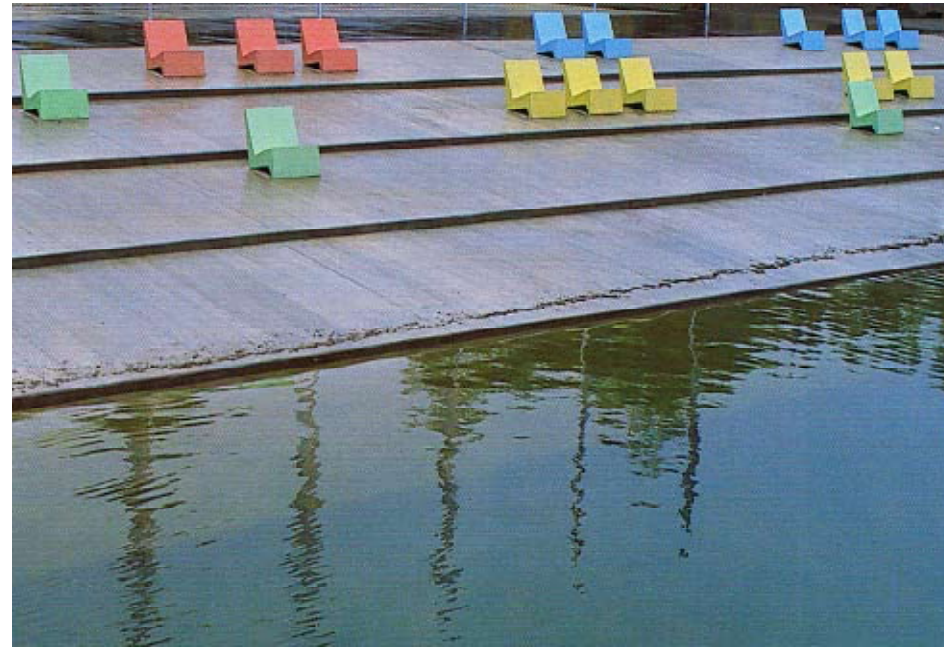
Elven

Mange av elevene var opptatt av elven. Selv om få definerer elven som del av sentrum, eller knyttet til steder de bruker aktivt i dag, er det mange av elevene som påpeker at elven gjennom Eidfjord har uløste potensialer. På kartet ved siden av er det tegnet inn ønsker knyttet til nye broer over elven. Tykkere strek betyr at flere elever har ønsket en overgang på samme sted. En ser her blant annet at:

12 elever ønsker en overgang helt oppe ved vannet. Dette ønsket er knyttet sammen med kommentarer om at området på andre siden er flott, og vanskelig tilgjengelig.

7 elever ønsker ny forbindelse over elven ved Kinabyen. Dette er på grunn av at det ville ført til kortere skoleveg for mange av elevene.

Hva kan elven brukes til?:

Rafting [“Flat earth” i øvre Eidfjord, ekstrem sport]	12
Fiskeplasser	4
Padling	4
Aktiviteter	3
Surfing nedover (trekk som i Gvarv) opp og ned	3
Lyssette elven	2
Spesielle båter	2
Et monument	
Fint opparbeidet ved siden av	
Campingplass	
Demme opp en flott badekulp	
Oppmurte kanalvegger en kan tagge på	
Kunst i naturlig stein	
Bevar fiskene	
Glass som man kan se fisken gjennom	

Tolkning:

Elven er viktig for elevene. Det er mange som snakker om kvaliteter og ønskede funksjoner knyttet til elven. I dag er store områder rundt elven privatisert. En burde kanskje tenke på elvebredden som en strandsoner og bevare allmennhetens tilgang til arealene. Det er heldigvis enda mye areal igjen, men nye boligprosjekter i strandsonen kan beslaglegge mye.

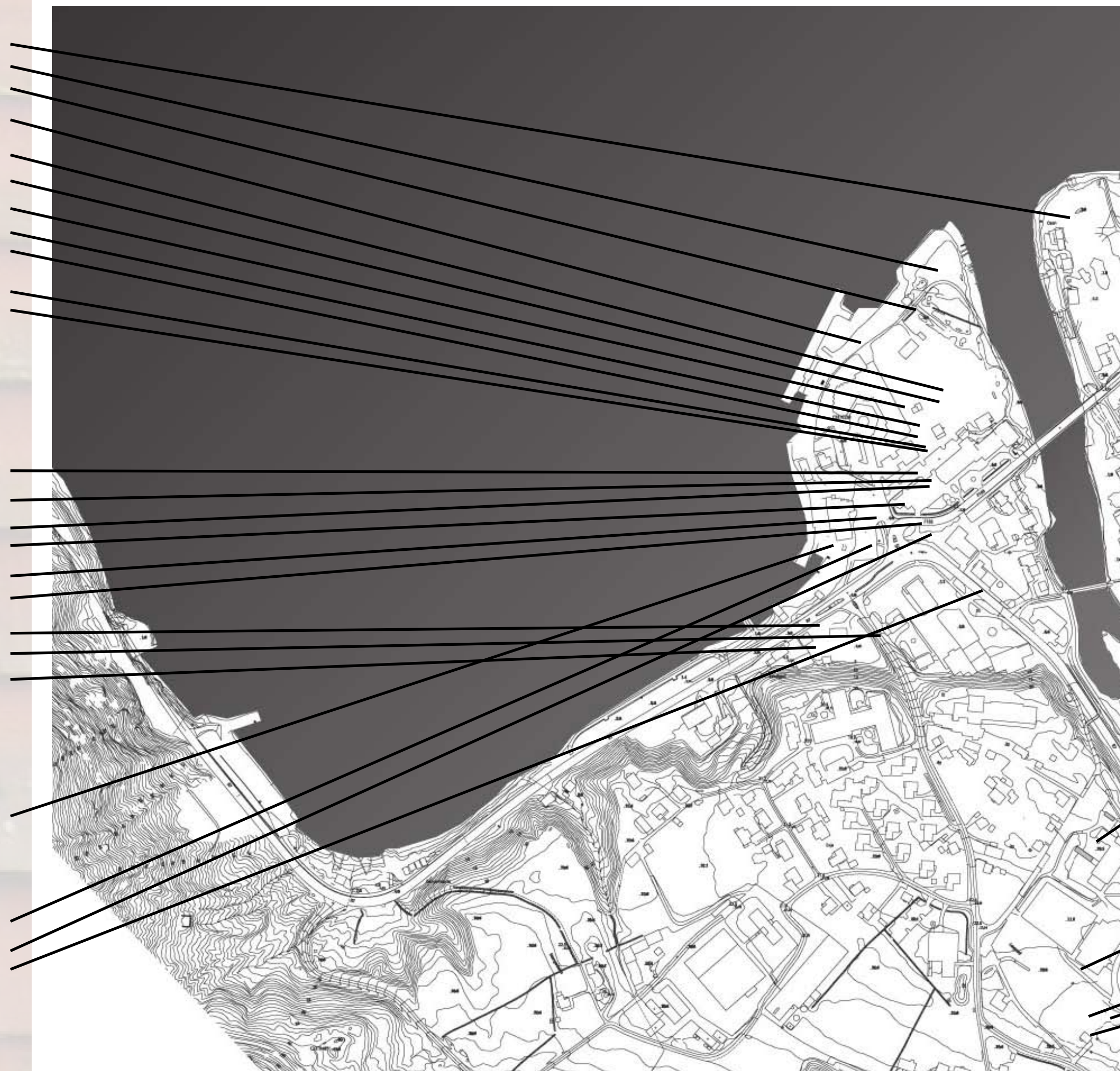
Eidfjord burde lage en overordnet plan knyttet til grøntstruktur og sikre allmenn tilgang til denne. Naturen er (som nevnt) det fineste ved Eidfjord, og en bør absolutt ikke fatte vedtak som reduserer opplevelsen av Eidfjord. Aktiviteter som elevene nevner over, kan på den andre siden bidra til å øke aktivitetsnivået i og rundt elven.

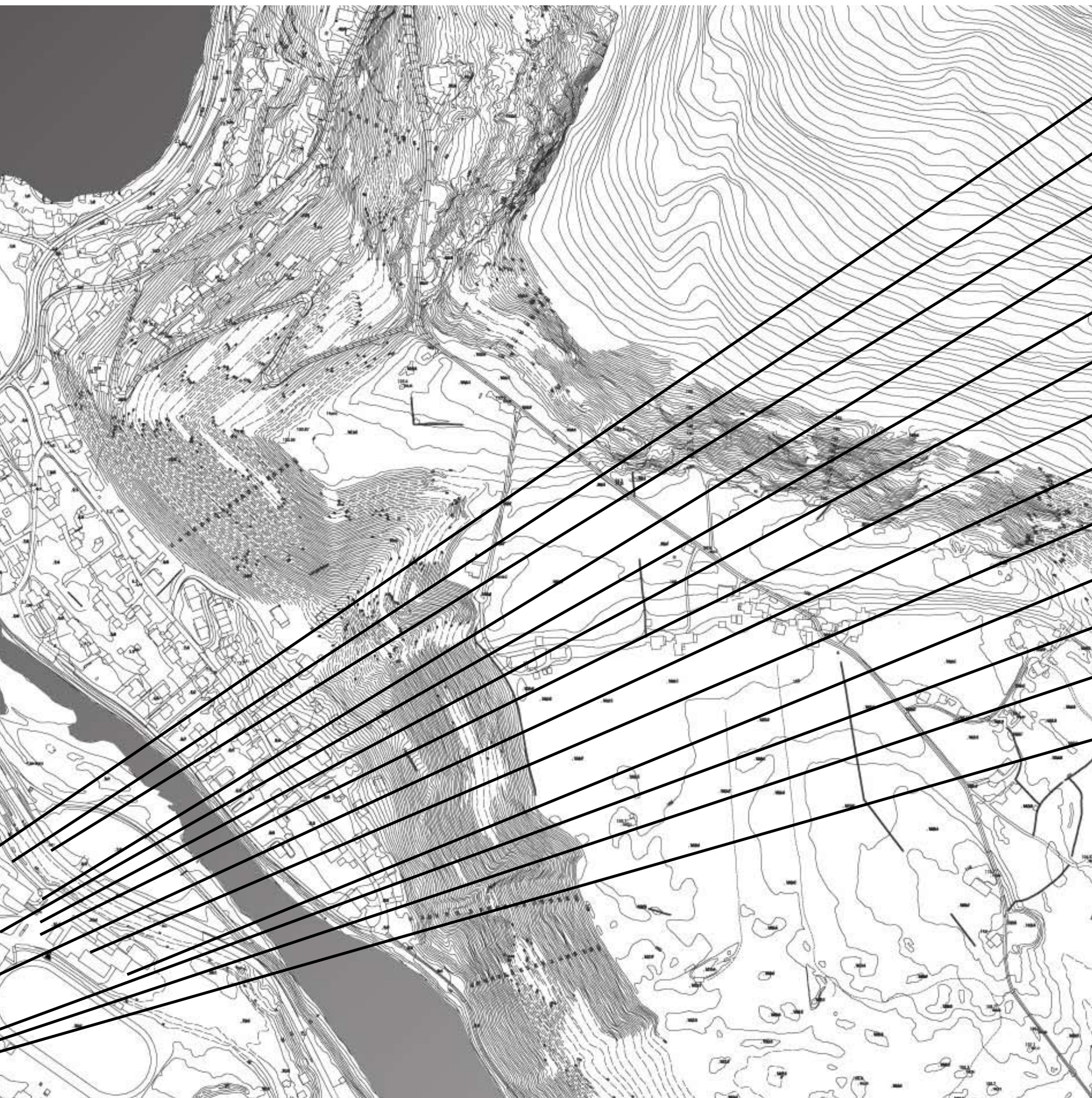
Ønsker til parken:

- Bedre og finere campingbiler og hytter.
- Disser, benker og park 7
- Drikkefontener
- Fontener 2
- Stall 4
- Aktivitetspark
- Piknicbord
- Utebasseng/boblebad
- Minigolf
- Tennisbane
- Fjern skog 6

Ønsker til sentrum:

- Gjør ting grønt 2
- Benker
- Mer kunst
- Skøytebane 4
- Bygge gater
- Flere butikker 3
- Boliger 3
- Kjøpesenter
- Kafeer 2
- Parkeringsplasser
- Flere moderne hus
- Bowlingbane 3
- Fiks opp i parkeringsplassene
- Farger
- Fortett
- Trær 4
- Lys i nytt design utenfor kommunehuset
- Utvid frisøren

Ønsker til skoleområdet:

- Flere ting 2
- Skøytebane
- Skatepark 2
- Drikkefontener
- Renere og fargerikt 5
- Flere leker
- Blomster
- Mindre trær 2
- Lag hallen større
- Motor bane (cross, firhjuling, gokart)
- Større park 2
- Stall 3
- Lys i stien gjennom skogen sør for skolen 2
- Ordne opp i byggefeltene

Aktivitetssønsker:

Kabelpark (koster omtrent 5 mill, bare to i Norge)
Butikk/kafe ved fjorden. Store vinduer en kan se utover.

Trenger et treningsrom en ikke trenger å være 18 år for å bruke.

Eidfjord, mer likt andre steder:

Aktivitetsparker som på Sørlandet eller i København, noe med gårdsdyr

Ikke gjør Eidfjord til en moderne plass 2

Andre butikker enn mat 2

Flere butikker, hus. 5

Riv Joker, lag noe fint

Flere hus, tettere strukturer

Flere folk

Lysprosjekt

Mer kunst ut i bygden, la ungdommen også få lov.

Strikk, til andre ting enn trær?

Mer interessant, særlig for ungdom

Flere vinteraktiviteter.

Eidfjord må være seg selv, og bygges på egen historie.

Tolkning:

Elevene fikk i oppgave å tenke gjennom de beste stedene utenom Eidfjord de hadde vært i, definere hva som var bra der, og så se om Eidfjord kunne tilby noe tilsvarende på sin egen måte. Noe av det som kom frem var ønske om vekst. Elevene mente Eidfjord burde få flere folk, flere hus og butikker i sentrumssonen og mer kunst og kulturprosjekt i sentrum. Noen av elevene var også opptatt av at selv om man kunne hente inspirasjon fra andre steder, måtte Eidfjord bygges videre på egen historie, og en måtte ta vare på det som var bra i dag.

Ønskene er gode. Hestesenter er allerede nå ferdig, og prosessen har fått sitt første synlige resultat. Men hva med å bruke kunnskapen til de hesteinteresserte til å tilby rideturer fra Eidfjord sentrum til Hardangervidda? Kanskje man kan bruke hesteinteressen til noe mer?

Ønsker om skating, og moderne dans, kjenner vi igjen fra andre steder. Unge blir påvirket av kulturer utenfra, og hiphop kulturen er i dag stor. Gjennom program som "So you think you can dance etc." blir denne gatekulturen stadig mer spennende. Å kunne tilby ungdom å være delaktig i dette kan være en strategi for å øke bolyst i Eidfjord.

I den kommende prosessen blir også enkeltelementer viktige. Ønsker om at også de små og de mye trafikantane må få sin plass i gatebilde, at dyrene må tas vare på i den kanskje mer urbane fremtiden, og at Eidfjord ikke trenger å importere hverken byggeskikk eller alle mulige elementer fra storbyene er gode innspill til den videre debatten

Rydding:

Rydd tomme områder i sentrum	8
Rydd vekk gamle biler og skrot	5
Fornye Joker	5
Trærne utenfor skolen	4
Kaien og stranden	2
Rydd opp Hereid, og Læg Reid	2
Eldre hus ingen bruker	
Tettere bolig	

Høyeste ønske:

En proff rideskule	4
Flere butikker	2
Stort kjøpesenter	
Stor og flott park	
Skyting	
Mer arbeid	
Utvikling på skisenteret	
Flere folk, flere hus med folk i	
Moderne og trendy	
Svømmehall	
Utvide idrettshallen	
Motorcross	

Eidfjord om 20 til 40 år:

Mye mennesker	6
Butikker	2
Ingen kjører bil, alle går og er sunne	
Alle elsker hester og andre dyr	
Ryddigere	
Like fint som det er i dag	
Dramaskole og hiphop dans	
Mer arbeid	
Moderne og folksomt	
Ikke alt for moderne	

Temagrupper

Gjennom prosessen for stedsanalysen, har NIBR gjennomført en sosiokulturell stedsanalyse av Eidfjord. Det ble dannet flere temagrupper, der befolkningen kunne melde seg inn i gruppe og arbeide med gitte tema. Vi vil nå raskt presentere hovedideene fra disse gruppene, og slik sikre at disse ideene blir ivaretatt også i den fysiske analysen av Eidfjord.

Gruppene delte seg inn i følgende tema:

- Næringsliv
- Aktivitetsgruppe (Heggjagarden, idrettsenter og idemyldring)
- Sosiale møteplasser
- Trafikk og parkering

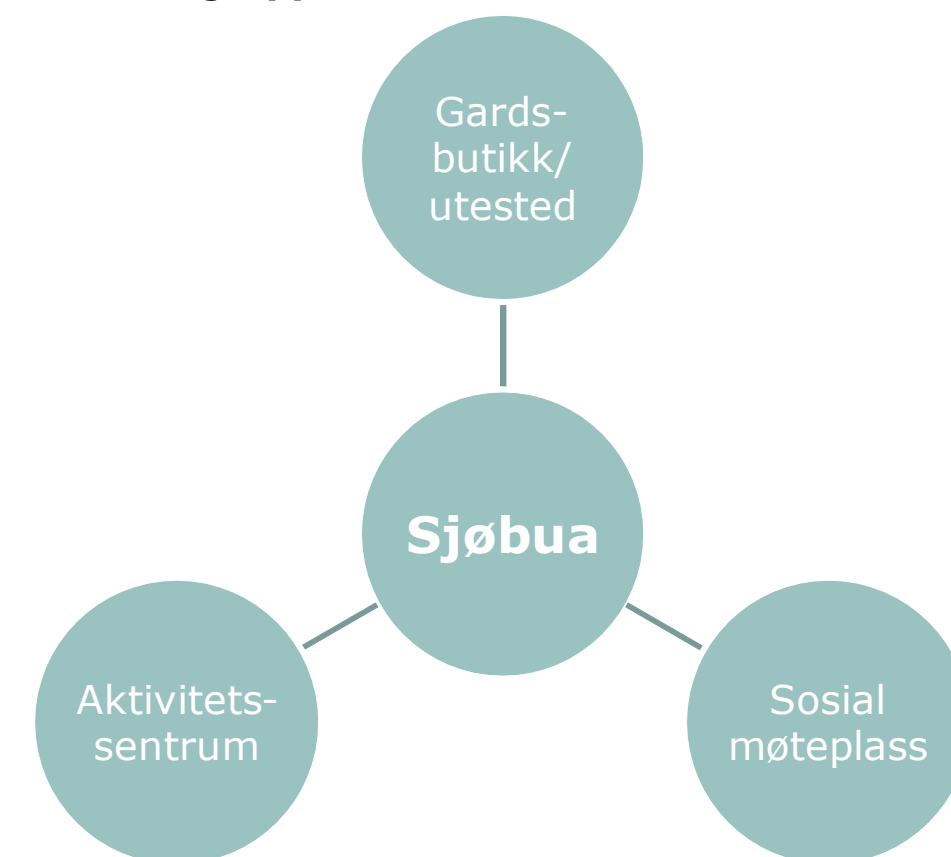
Aktivitetsgruppen jobbet også med et ridesenter, noe som flere har ønsket seg gjennom prosessen. Ridesenteret er allerede på gang og skal plasseres på Lægreid.

I denne oppsummeringen er det referert til de punktene som bør få innflytelse over stedsanalysen. Det har også kommet frem flere interessante forslag som går på samarbeid mellom Eidfjord kommune og befolkningen, disse ideene forventes at kommunen selv tar opp og jobber videre med sammen med forslagsstiller.

Næringslivsgruppen:

- Man trenger plass til næringsliv i sentrum.
- Trenger sentrumsnært areal til kombinert bolig/næring.
- Skape et sentrum det er spennende å stoppe i.
- En miljøtunnel forbi sentrum (på lengre sikt)
- Bensinstasjon og bilverksted bør flyttes til industriområdet ved den gamle sementfabrikken.
- Flytte parkeringsplasser til bensinstasjonstomten, og bak hotellet.
- Torgplass mellom ungdomshuset og gamleskolen.
- Mindre asfalt i sentrum, mindre synlige parkeringsplasser, men man trenger antallet parkeringsplasser en har i dag.
- Trenger mer bolig i sentrumssonen.
- Taubane fra Ostangen til Vindoksla.

Aktivitetsgruppen:

Illustrasjon laget av aktivitetsgruppen

Trenger utsalg av lokalproduserte mat- og drikkevarer. Pub funksjon.

Hvis en blander lokale mat- drikke- og håndverksfunksjoner, med de gamle lokalene (sjøboden og Heggjagarden), samt samarbeider aktivt med lokalt kulturliv, vil man kunne skape et attraktivt tilbud for fastboende såvel som turister.

Trenger et treningssenter. Gruppen plasserer senteret i et påbygg til Eidfjordhallen. På denne måten samler en mest mulig av aktiviteten knyttet til trening på ett sted.

I dedugnad (direkte hentet fra gruppen):

- Meir blomsterarrangement i sentrum
- Minigolfbane
- Badeland/utandørs svømmebasseng i parken
- Lageologiensetjepreg på sentrum, steinpark Taubane over elva
- Park med fleire aktivitetsinstallasjonar (disser, sandkasse, klatrestativ, "aktiv kunst", vassaktivitetar etc)
- Utvikle turstiane, meir/bedre info langs løypene
- Leirdueskytebane
- "Tarzanløype", installasjonar i sentrumsområdet som innbyr til aktivitet
- Skøytebane om vinteren
- Vidare ekstremsportutvikling, treningssamlingar, Vøringsfoss Race, Dalløp
- Padlekonkurrans, maratonpadling, kurs
- Pulkløp Rjukan – Sysendalen
- Samåbanecup vidareutviklast t.d. med treningsleir (for å "halde på folket")
- Teaterhelgar, flytande scene på fjorden
- Utekino
- Bingo (på hotella?)
- Country/blues/rock- helger
- Invitera til ulike "events", t.d. Tattoo convention el. liknande
- Gardsopplevingar/besøksgard med aktivitetar knytta til dyr/landbruk (pat zoo) både for barn og turistar
- Utvikle fornminna på Hæreid til eit vikingsenter/friluftsmuseum med aktivitetar, rekonstruere bygg og syne gamle teknikkar og matauk, gamle husdyrartar
- Aktivitetsbyrå med tilrettelegging av arrangementer i etablerte lokaler/bedrifter
- Båtutleige
- Guideservice for fjellturar/opplevelsesturar
- Gondolbane til Øktanuten

Sosiale møteplasser

Gruppen har arbeidet med å kartlegge situasjonen slik den er i dag. Det er viktig for gruppen at eventuelle nye uformelle møteplasser blir tilpasset de eksisterende slik at ikke nye konsepter slår i hjel de gamle. Det er likevel viktig for gruppen å flytte flere aktiviteter inn i sentrumssonen, slik at de blir mer synlig.

Trafikk og parkering

-
- Skjule parkering med flyttbare moduler pyntet med grønt.
- Beholde antall parkeringsplasser som finnes i dag, men forandre utseende og plassering.
- Rydde opp i skiltjungelen.
- Male på asfalten?
- Asfaltere grusbane. Kan brukes som isbane om vinteren, og fungere som parkering for kirken, idrettshallen og andre.

Tolkning

Temagruppene er inne på flere av de samme aspektene som ungdomsskoleelevene. Her finnes flere gode ideer, og listene kan godt fungere som en ideliste for senere bruk. Tankene om næringsarealer er gode, men som gruppen selv sier, finnes det allerede i dag flere områder som er regulert til næringsareal. Nye bedrifter henger like mye sammen med at folk tør, og at kommunen i samarbeid med eksisterende næringsliv, legger til rette for nytenkning. Alle gruppene fokuserer likevel på ny næring og bolig i selve sentrumssonen. Og man er åpen for å flytte eksisterende funksjoner for å skape attraktive gateløp, fylt med funksjoner. Gruppene synes også enige om at en må gjøre noe med parkeringssituasjonen, men at en trenger alle de parkeringsplassene som finnes der fra før. Flere av ideene er knyttet opp mot spesifikke steder. I den kommende analysen vil vi måtte flytte noen overlappende ønsker og funksjoner, strukturere disse, og prøve å få skapt mylderet og mangeslungheten som etterspørres, samtidig som man klarer å bevare tydelige helhetsgrep og ordne miljøet under tydelige retningslinjer.

Analyse

Hva tar vi med videre?

Urbanitet:

Mange etterspør urbane plasser å bo. Norge har aldri tidligere opplevd en større urbaniseringsprosess enn den vi er inne i nå, og folk flytter fra hele landet for å kunne ta del i en mer urban verden. Men hva er denne urbaniteten folk etterspør? Og hvordan kan Eidfjord skape attraktivitet som kan konkurrere mot storbyenes drakraft?

For å tiltrekke seg nye innbyggere må Eidfjord jobbe for å øke stedets attraktivitet. Attraktivitetsbegrepet knyttes ofte sammen med urbanitet. Men hvordan skal Eidfjord skape et ønsket nivå av urbanitet?

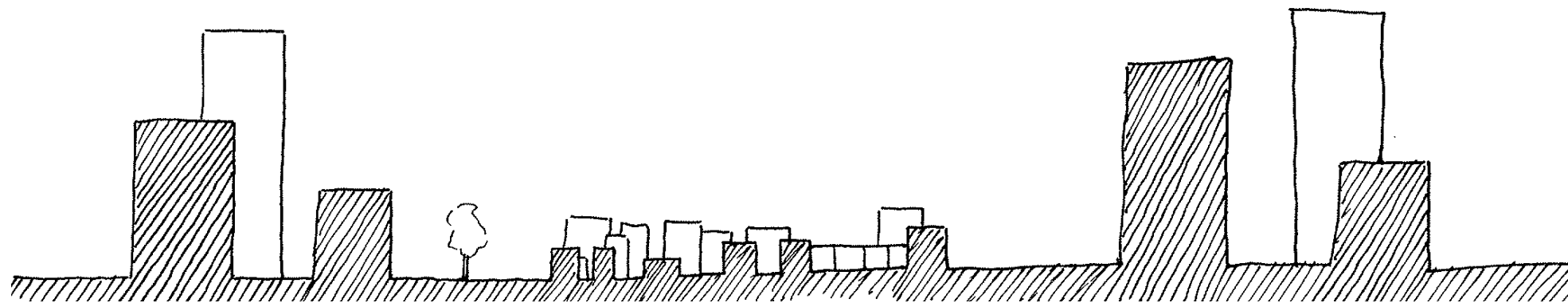
I motsetning til det mange tror, handler urbanitet mer om sosiale verdier enn den fysiske virkelighet. Likevel er det kanskje to hovedmodeller for fysisk urbanisme, en amerikansk- og en gamleuropeisk modell. I Norge har vi hatt en trang til å velge den amerikanske modellen for å lage våre byer og tettsteder.

I Europeiske byer finner man ofte at bykjernen også er det historiske sentrum i byen. Her er bebyggelsen ofte lav, ikke mer enn tre eller fire etasjer, gatene er trange, og offentlige møteplasser finnes i form av piazza eller torgplasser. Det urbane livet er ofte knyttet til gateplan, der selgere har butikker i første etasjene i byggene, og ofte også som boder i gateplan. Stedene oppleves som tette og intime, det går an å "snike seg vekk" eller sette seg ned midt på en offentlig plass hvis man heller vil det. Høghusene er oftere knyttet til bolig, og man finner dem oftest utenfor bykjernen. Disse gamle byene og landsbyene lager altså urban kvalitet uten høye bygg og store vegger.

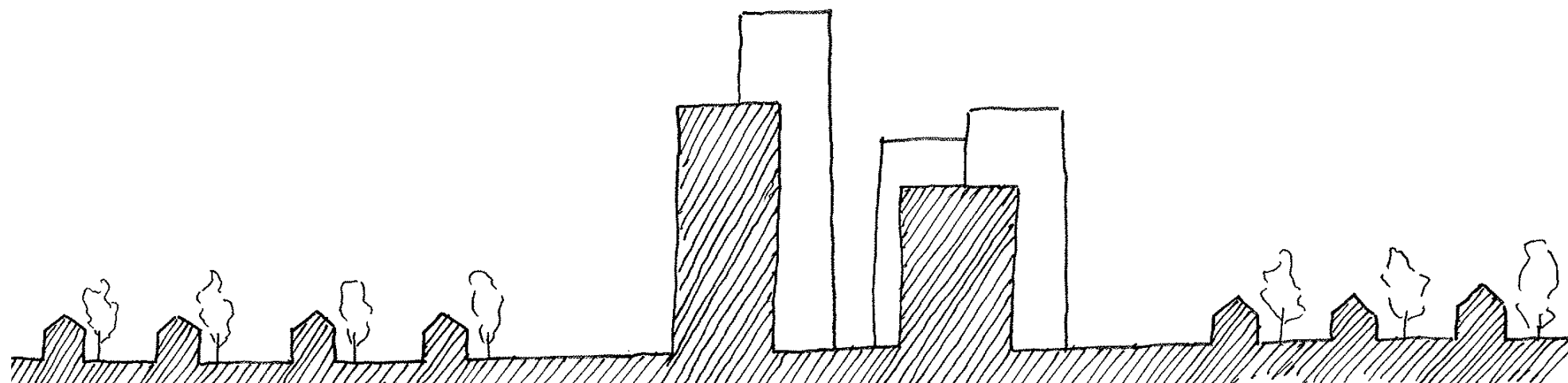
Bildet over er fra Colletta de Castelbianco, en landsby i Italia. De Italienske landsbyene er populære turistmål, og gode byer å bo i. Colletta er med i en verdensomspennende organisasjon kalt "Cita slow" bevegelsen. Det er også Sokndal (bilde under) i Sogn og Fjordane i Norge. Bevegelsen jobber for det gode liv, og reklamerer seg med det. Både Sokndal og Colletta tiltrekker seg turister med god mat, et rolig tempo og et idyllisk og flott bymiljø.

Den "gammel Europeiske" modellen der småskala bygg og en høy tetthet skaper det urbane rom i bysentrum.

Den "amerikanske" modellen der høghus og kommersielt liv skaper en urban atmosfære.

I den mer amerikanske modellen er dette mønsteret snudd på hodet. Boligområdene ligger ofte rundt bykjernen, gjerne i form av suburbia, der hvert hus har sin egen hageflekk. Siden har man et voldsomt kommersielt sentrum med høye bygninger og store plassrom. Manhattan er et slikt bilde på det urbane amerikanske bysentrum.

I Norge diskuteres stadig spørsmålet om byggehøyder. Man mener det behøves høghus for å tilfredsstille det urbane kravet. Det er ikke riktig. Tettsteder i Norge er historisk sett mye mer lik landsbyer i Europa, enn storbyene i USA, og en burde kunne ta mål på seg å følge dette idealet videre. Man kan kanskje bygge i høyden i Oslo, men i Eidfjord trenger ikke dette være forbildet.

Elevenes ønsker, gjenfortalt i arbeidsboken, beskriver en virkelighet der de har lyst på flere folk, flere butikker, flere hus og mer liv. Den europeiske modellen for urbane rom vil være lettere tilgjengelig, mer tuftet på Eidfjords historie, lettere salgbar ovenfor turister, og bedre adaptabel for å kunne tilby urbane kvaliteter også vinterstid når ikke tettstedet er fylt opp med turister. Hvis man skal gå for denne modellen må man jobbe for:

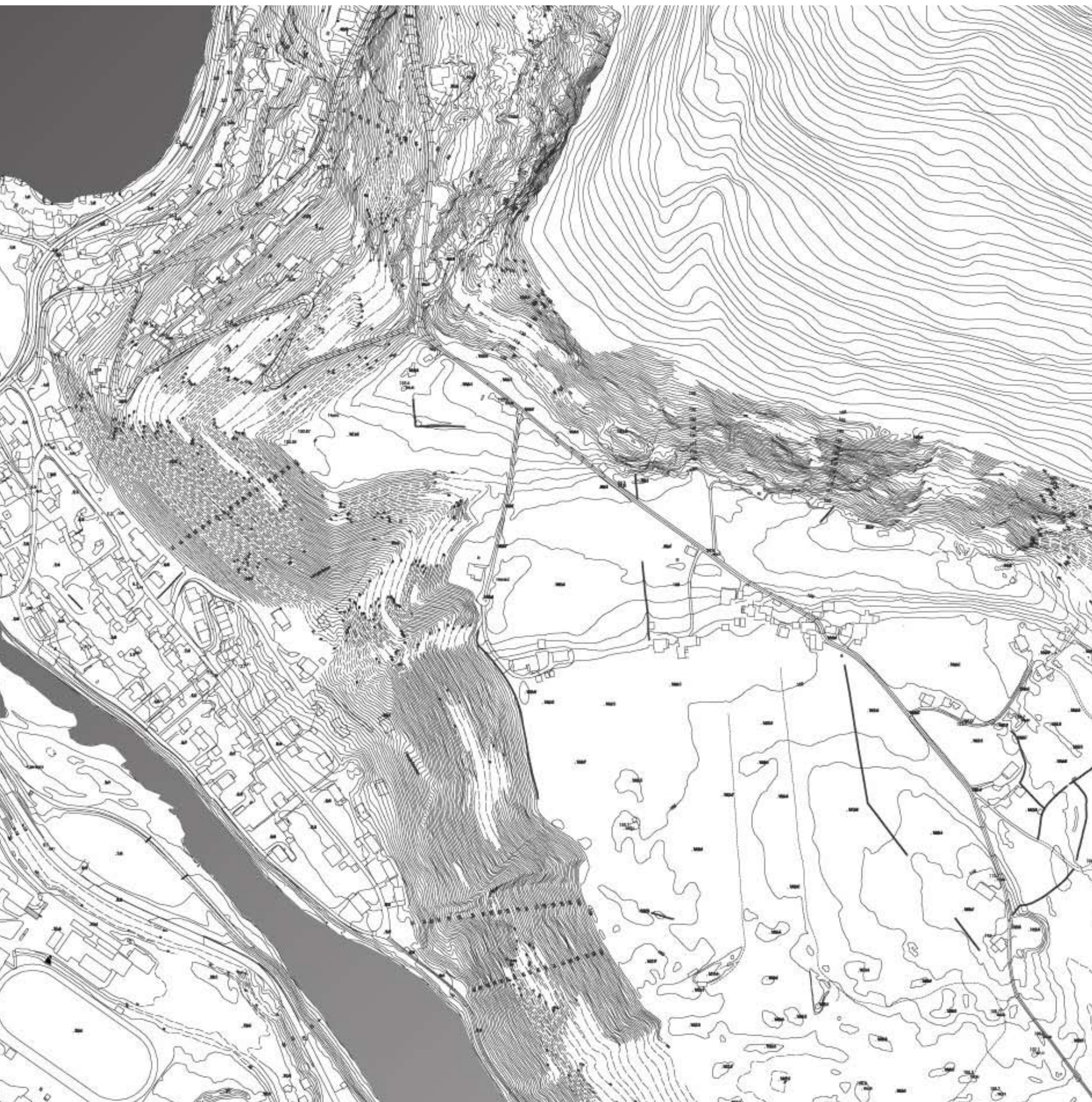
- Lage gater
- Lage mindre offentlige rom
- Bolig i sentrum
- Kontakt med sjø og elv
- Næringsliv på gateplan i sentrumssonen

Elevenes ønsker om Eidfjords fremtid vil best kunne ivaretas gjennom en slik utviklingsmodell.

Utformingsliste

- Like mange eller flere parkeringsplasser i sentrum, men kan rydde opp i, og omstrukturere parkeringen.
-
- Bolig i sentrumssonen. Få plass til nye leiligheter. Mulighet for næringsareal i tilknytning til boligene.
-
- Lage gatestrukturer.
-
- Etablere en mindre torgplass som også fungerer om vinteren.
-
- Tamed noen av de hyppigst nevnte aktivitetssideene videre i planleggingen (kafe med fjordutsikt, treningscenter, pub, ridesenter etc.)
-
- Rydde opp i vegsystemet. Vise et helhetsgrep som kan rydde opp i og effektivisere vegsystemet i sentrum.
-
- Rendyrke Hereid og Lægreid som "eleverte" boligområder og jordbruksområder.
-
- Et helhetsgrep knyttet til strandsonen, programmering av hele strandsonen.
-
- Forsterke sentrums avgrensning mot Simadalen og mot øvre Eidfjord.
-
- Utvikle et konsept for "elvebyen Eidfjord".
-
- Strukturere de offentlige rommene. Gi et klart hierarki i sentrumssonen.
-
- Gi et tilbud til "annerledesungdom".

- Vise konsepter for temporær eller midlertidig arkitektur som kan brukes i helgene og om vinteren.
- Utforme Eidfjord som en urban plass etter modell fra de Europeiske landsbyene.
-
- Etablere en skikkelig "bypark"
-
- Finne et helhetsgrep for estetikk, fargesetting, materialer og byggeskikk.
-
- Skape et bilde av Eidfjord som tar opp i seg Hardangerfjorden og elvens kvaliteter uten å gå på bekostning av den storslåtte naturen, og Eidfjordingens bilde av seg selv som et fjellfolk.

Mål:

Skape et kompakt og flott sentrum som kan være med på å bidra til kommunens overordnede mål om flere innbyggere i tettstedet.

Stadanalyse Eidfjord - 1998

I 1998 laget Asplan Viak AS en stedsanalyse for Eidfjord. Her ble det anbefalt en utviklingsstrategi midt mellom to visualiserte alternativ (Utviklingsprinsipp A kvartalsstruktur, og utviklingsprinsipp B riksvegen).

Det ble satt fokus på å utvikle Eidfjord med åpne kvartaler, der riksvegen, Simadalsvegen og kaifronten blir strukturerende for plassering av nye bygg og påbygg (se illustrasjon til høyre).

Mye har skjedd siden 1998, og deler av analysens intensjoner har blitt fulgt opp. Mest synlig er kanskje miljøgaten en møter når en kommer fra fergen fra sørvest.

Vi vil i denne delen av analysen kort gå gjennom hovedtrekkene fra den tidligere analysen, og se hva som fortsatt er gjeldende for utvikling av Eidfjord.

MOGELEG FRAMTIDSSITUASJON - 2020

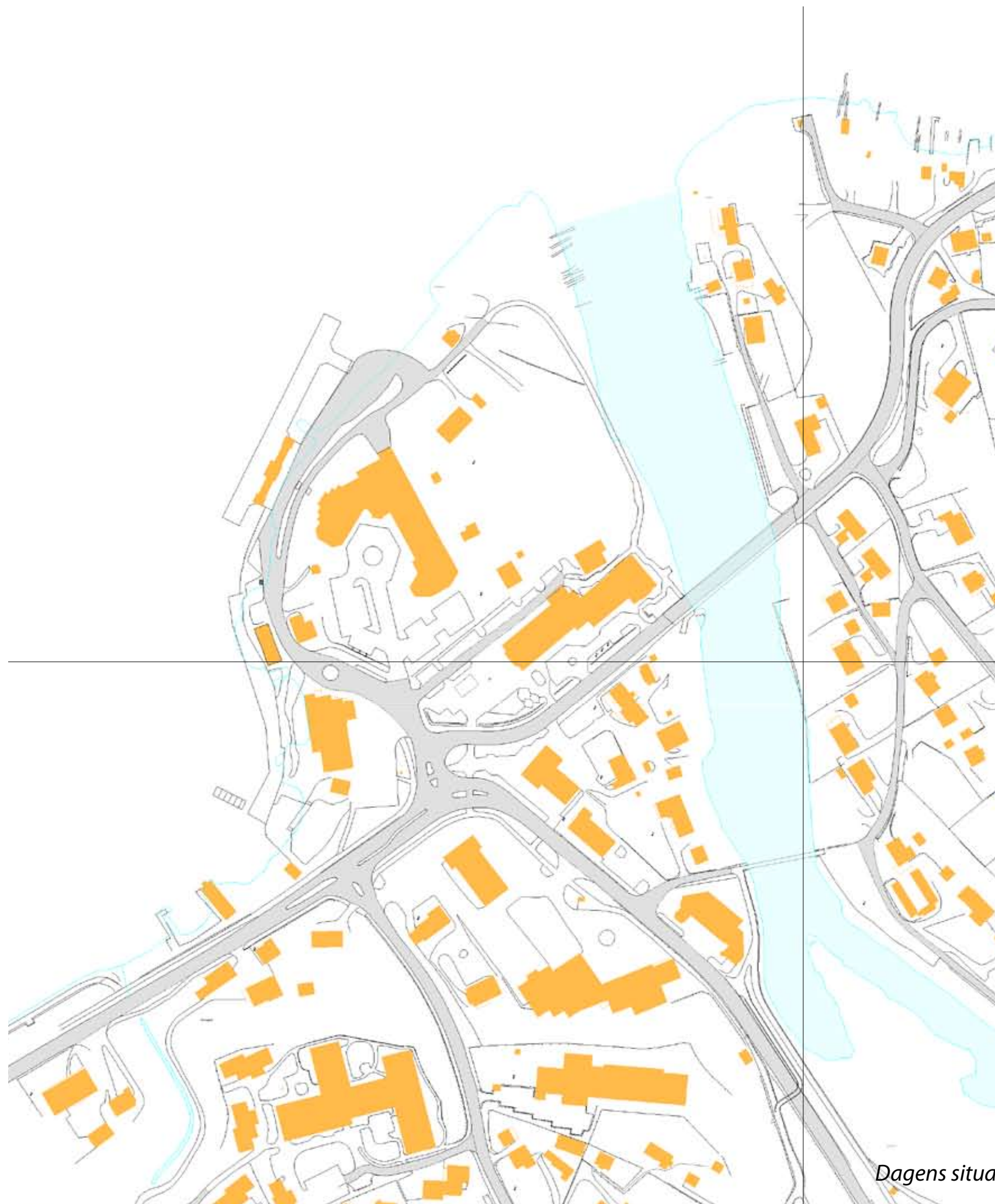
- EKSISTERANDE HUS
- OMBYGDE HUS
- NYE HUS

Utviklingsprinsipp A

Utviklingsprinsipp B

Dagens situasjon

Det er ikke gjort store forandringer knyttet til bygg og bebyggelsesstrukturer. Hotellet er forandret og bygget ut, og har forandret utseende og forutsetninger for deler av utviklingen nord på sentrumsflaten. I denne utbyggingen er det ikke tatt hensyn til den gamle analysen, og en har gått i mot enkelte av temaene som ble beskrevet. Blant annet sikt.

Eidfjord fremstår i dag kanskje enda mer innelukket fra fjorden enn det gjorde da forrige analyse ble laget. Cruisekaien er også lagt på tvers av siktlinjene, slik at når cruisebåtene kommer stenges sentrum helt inne. Kaien ligger også på tvers av herskende vindretning, noe som vanskeliggjør dokking når det er litt vind.

Et annet element som ikke er forandret er vegsystemet. Det sentrale krysset i Eidfjord er stort og noe uoversiktlig. Det er vanskelig lesbart, og det er ingen klare gangsoner. Krysset er kanskje selve hjertet i Eidfjord sentrum og fortjener en enklere og mer effektiv utforming. Det er også betydelig areal å hente med en mer effektiv løsning på de infrastrukturelle forholdene i Eidfjord sentrum.

Hovedprinsipp i 1998

Tettstedsforming i Eidfjord handler om forming av:

- De fysiske strukturene innenfor utbygd område og delområde. (Kartskisse 1)
- Grenselinjene mellom område/delområde.

Grenselinjene mellom områdene må markeres. Dette gjelder særlig mellom bebygd <=> ubebygd, strandsonen, grøntdrag og terasseskråningene opp mot Lægreid og Hæreid.

Områdene ble delt inn i soner, som vist på kartskisse 2, der sentrum igjen ble inndelt i 7 delområder (kartskisse 1). Disse områdene ble gitt forskjellige verdier, og forskjellig potensiale for videre vekst. Sentrumsområde 1, 3, 5, 6 og 7 blir beskrevet som homogene soner, de fremstår som ensartet med en klar form og ordensprinsipp. Delområde 2 og 4 fremstår noe mer uklare.

Et viktig mål i analysen var å knytte områdene/delområdene tettere sammen og dermed skape et bedre og mer ryddig sentrum.

Delområde 1: "Ferdig" utbygd med noe fortettpotensial.

Delområde 2: Fremstår som fragmentert, med stort utviklingspotensial.

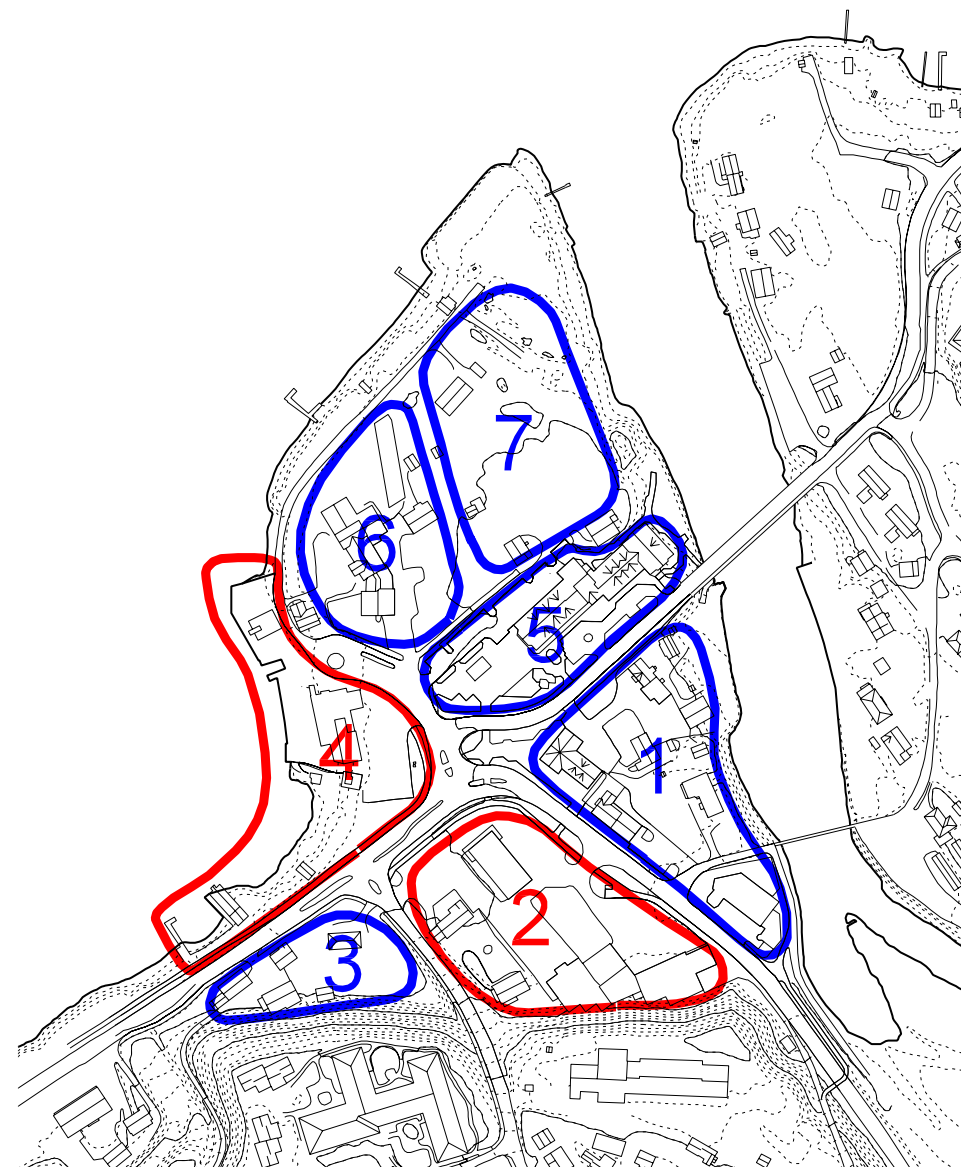
Delområde 3: Videreutvikling bør skje. Må underordne seg de gamle byggeprinsippene fra Heggjagarden og sjøbuen.

Delområde 4: Mest fragmenterte området. Stort utviklingspotensial. Trenger former som strammer opp området, og knytter det til de andre.

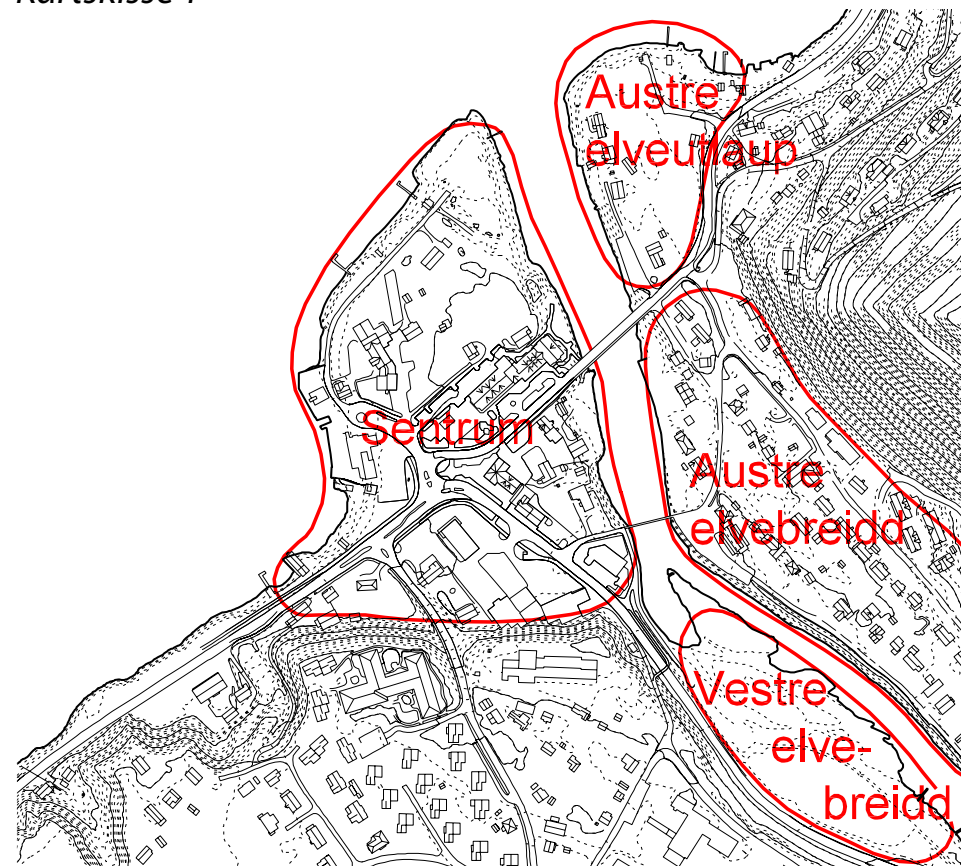
Delområde 5: Ferdig utbygd.

Delområde 6: Noe utbyggingspotensial tilknyttet hotellet.

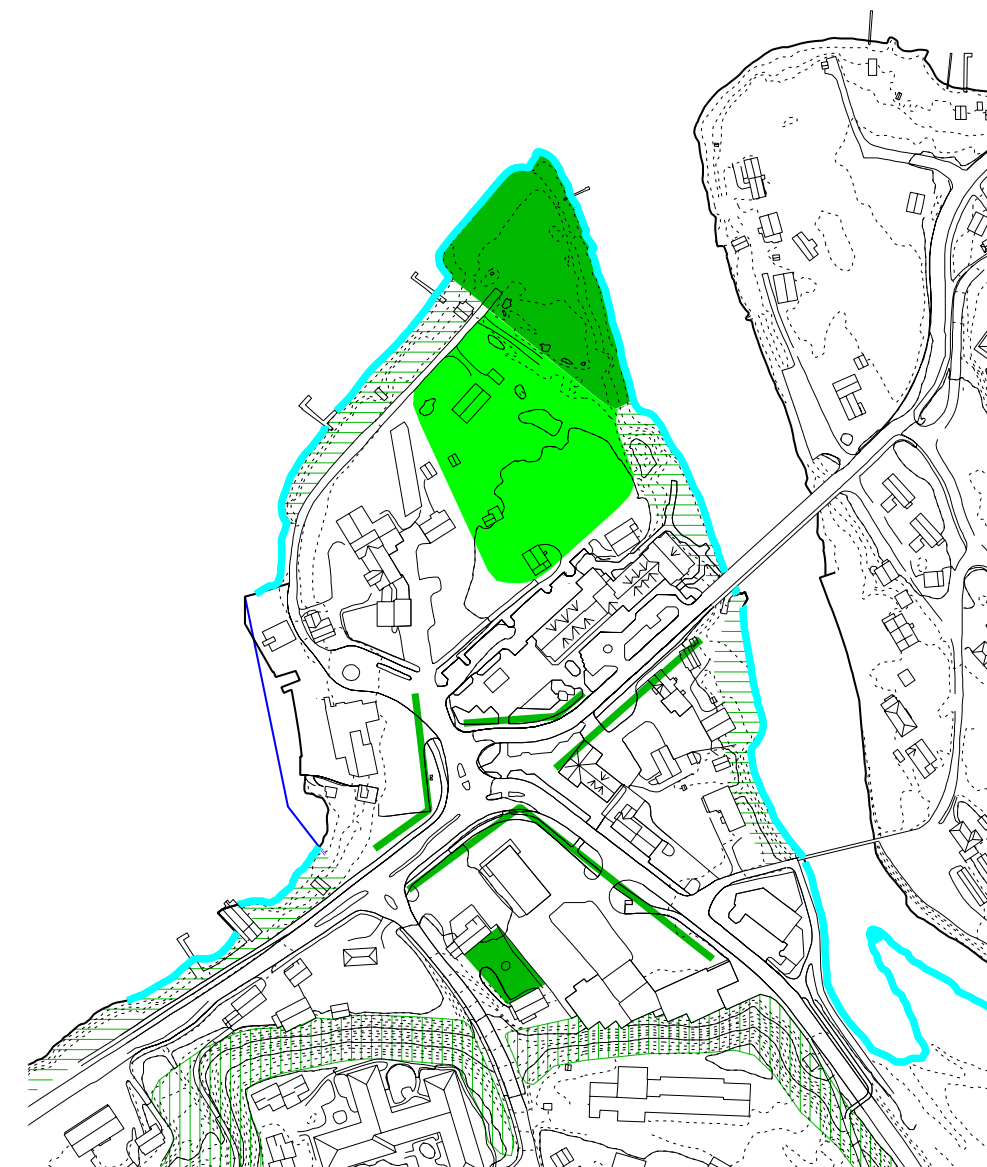
Delområde 7: Lite utbygd og fremstår som et grøntområde. Stort utbyggingspotensial, men bør ligge som en fremtidig grøntressurs.

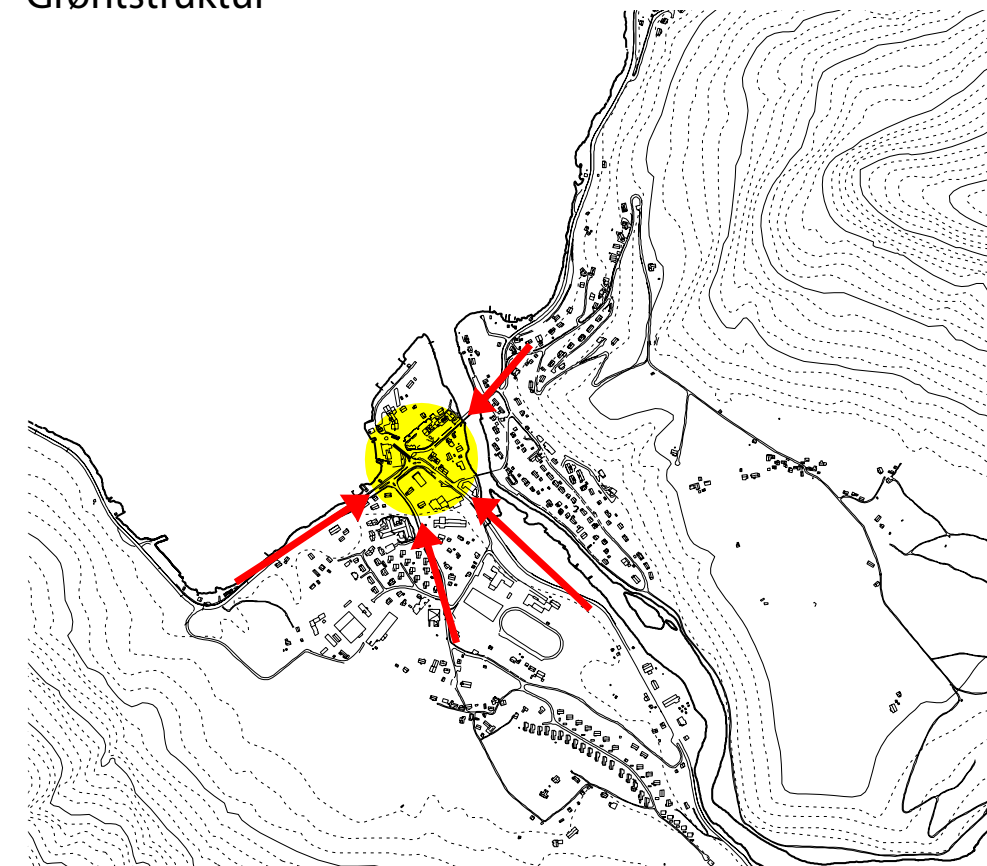
Kartskisse 1

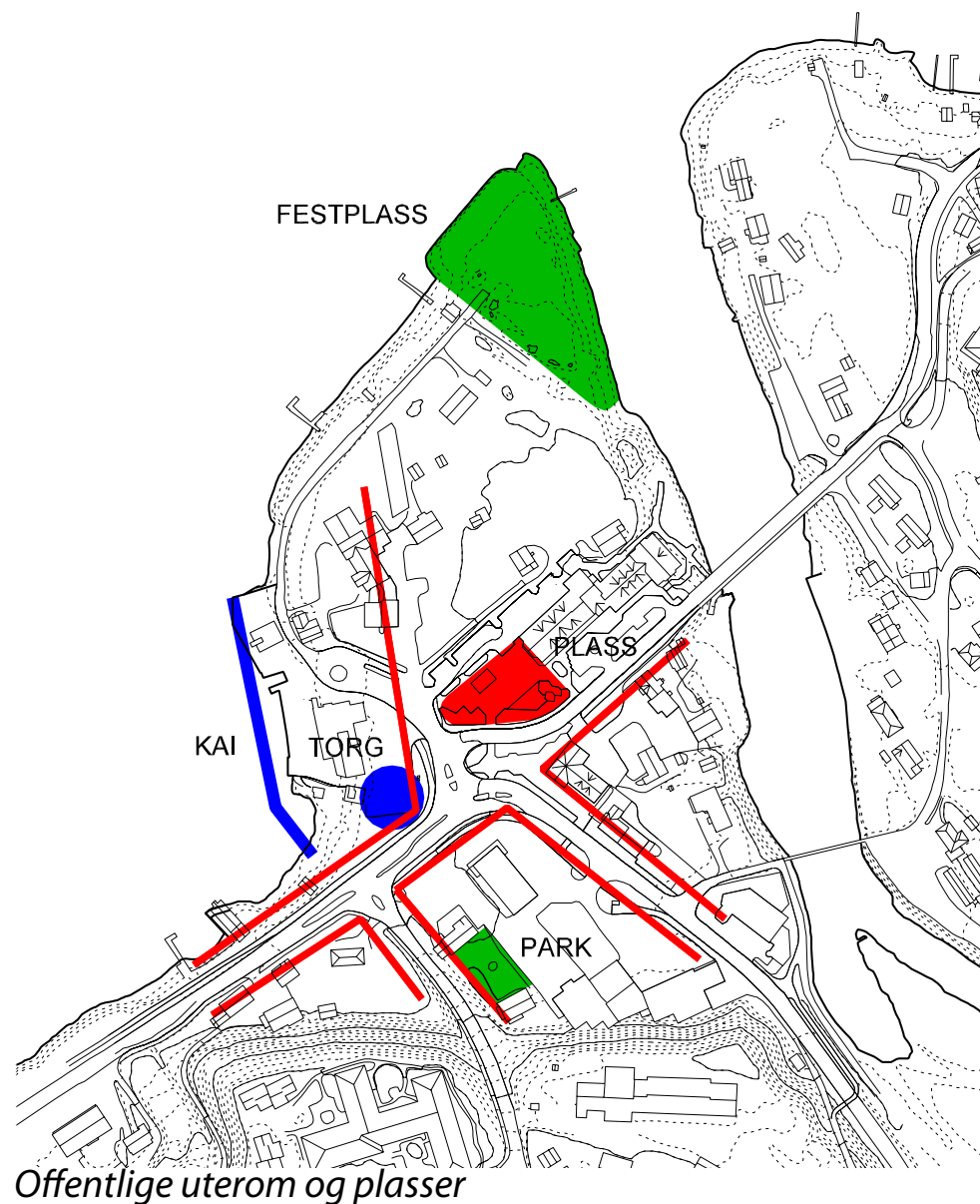
Kartskisse 2

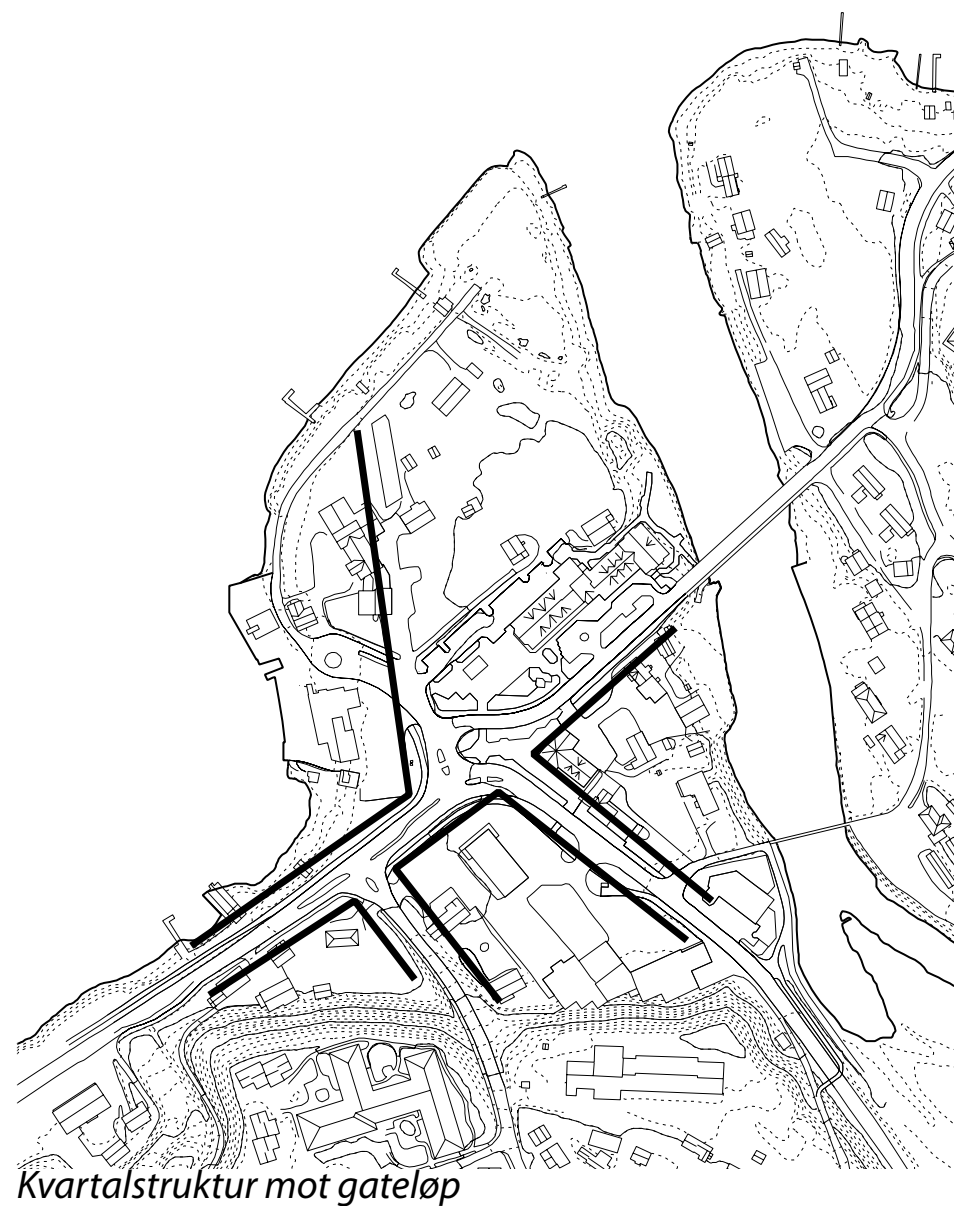
Grøntstruktur

En bør knytte delområdene til sentrum

Offentlige uterom og plasser

Kvartalstruktur mot gateløp

HARDE OVERFLATER I SENTRUM

- ASFALTERTE/STØPTE FLATER
- STEINLAGTE FLATER
- UTBYGDE FLATER

Eidfjord sentrum fremstod den gang som nå ganske hardt. Illustrasjonen viser harde overflater i sentrum. Det er mye mer asfalt og steinplasser enn det er bygg i sentrum. Dette gir et noe upersonlig inntrykk.

Viktige punkter fra analysen:

- Alle publikumsrettede funksjoner bør legges til Eidfjord sentrum. Også bolig i sentrumsstrukturen vil heve kvaliteten i området.
- Nye bygg i sentrum bør legges lineært langs gate eller sjølinje. Husene må vende mot gaten.
- Form og volum på nye bygg må harmonere med eksisterende bygg.
- Opprust den gamle sjøboden og Heggjagarden, la de være portal inn i tettstedet.
- Mulig å tilrettelegge arealene i delområde 2 bedre, for å få flere parkeringsplasser.
- Styrk gaterommet ved å bygge nye bygg.
- Etabler et nytt merkantilt torg ved gamle samvirkelaget.
- Opparbeide og tilrettelegge område vest for elvemunningen som en offentlig festplass.
- Opparbeide en offentlig holdning til skilting av bygg og lyssetting av tettstedet.

Hva kan brukes videre?:

Temaene og analysekartene vil fortsatt i dag være gode tips til strukturering og utbygging i Eidfjord sentrum. Noen aspekter er likevel ikke like relevante lenger, noen nye strukturer er lagt til og forandrer grunnlaget for videre vekst, og nye elementer blir trukket inn gjennom denne analysens grundige medvirkningsprosess.

Hovedtankene knyttet til utvikling av delområdene i sentrum, samt hovedområdene som ligger rundt sentrumskjernen synes fortsatt gjeldende. Utformingen av dem, bør forandres. Man kan således si at en tar med seg ideene og hovedtankene videre i arbeidet med denne analysen, blander dem med ny informasjon, for så å skape et nytt forbilde for utvikling av Eidfjord. På denne måten sikrer man også historisk kontinuitet, noe som er viktig for at arbeidet skal sette spor på lang sikt.

Denne stedsanalysen for Eidfjord sentrum blir dermed en videreføring av gjeldende planprinsipper og analysen laget i 1998. Likevel vil ny fagkunnskap om sted og områdeutvikling, nye forhold i Eidfjord sentrum, nye utfordringer knyttet til urbanisme og flyttestrømmer og en ny samfunnsstruktur i Norge gjøre at disse tankene må moderniseres og tenkes på nytt. NIBRs store sosiokulturelle analyse av Eidfjordsamfunnet vil bli studert, og funnene derfra vil være med på å utforme de svar denne analysen gir. Arbeidsboken vil være et dypdykk i de unges tanker og ideer om Eidfjord, og vil danne hele bakteppet for hva denne analysen prøver å få til.

I neste del av analysen, vil vi presentere hovedprinsippene for videre utvikling av Eidfjord sentrum. Til slutt i analysen vil vi vise gjennom 3D studier et mulig bilde på hvordan Eidfjord kan bli dersom analysens hovedfunn etterfølges.

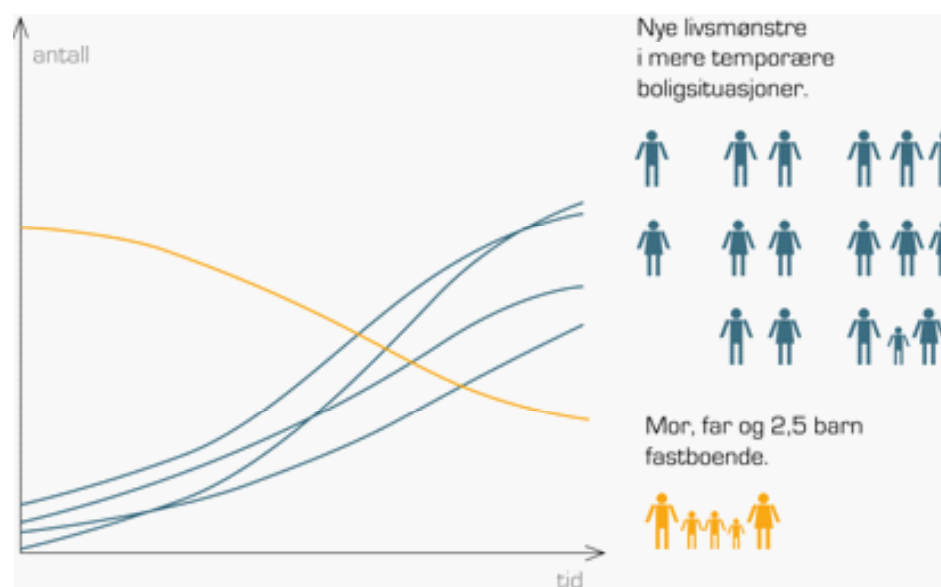
Analyse

Statistisk analyse

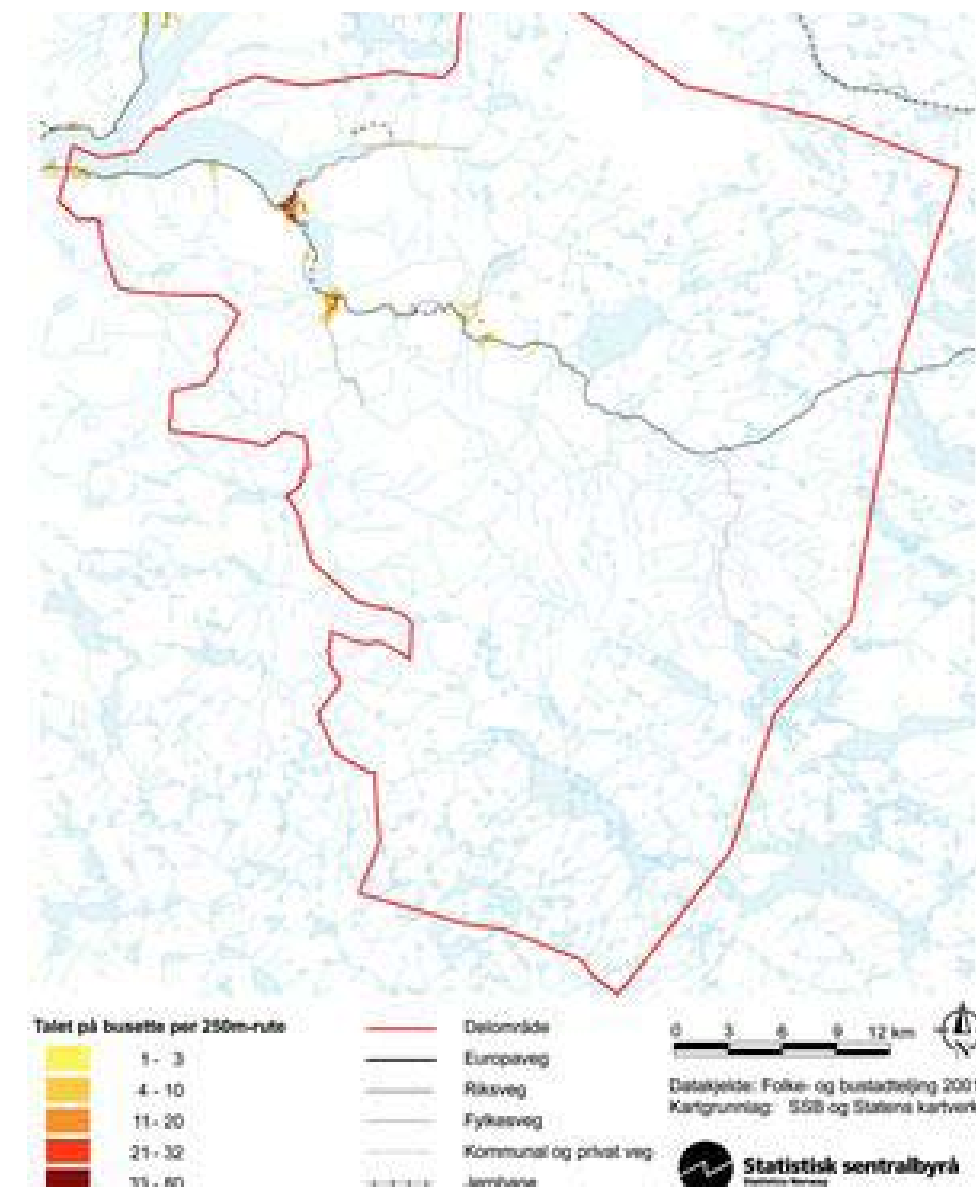
Befolkningsstrukturen i Norge er i forandring. Et vellykket boligmarked kan tilby boliger med stor diversitet. En kan lese fra statistikken at Eidfjord mangler en del mindre boliger og en mer urban boligstruktur i forhold til et landsgjennomsnitt. Erfaring tilsier at både yngre og eldre ofte velger mindre enheter i tettstedenes sentrum, og dermed forlater større eneboliger som andre igjen kan kjøpe. Dette valget er i liten grad mulig i Eidfjord i dag, og hindrer dermed et optimalt fungerende boligmarked.

Eidfjord kommune har et relativt jevnt folketall de siste årene. Det går opp og ned, men snittet ligger rundt 930 innbyggere. Dette er likevel relativt langt fra befolkningstallet i eksempelvis 1995 som lå på over 1100 innbyggere. SSB har positive prognoser for de kommende årene, og tror på vekst i Eidfjord. Fødselsoverskuddet i kommunen er likevel negativt (nesten alle årene fra 1997). Dette betyr at eventuell folkevekst kommer fra tilflytting, noe som krever sitt av kommunen. Nye beboere har større krav og ønsker angående sosialisering, og trenger bedre offentlige muligheter enn folk som er født og oppvokst et sted. Sosiale møteplasser er avgjørende for å beholde innflyttere.

Når man studerer sammensetningen av befolkningen ser en at det er manko på unge i Eidfjord kommune. Dette er ikke så uvanlig for mindre kommuner, da mange reiser ut for å studere. Den attraktive gruppen blir dermed ferdig utdannet "ungdom". Denne gruppen må tiltrekkes. Dette kan igjen skje med tilbud om ulike boformer, sosiale aktiviteter og møteplasser. Eidfjord har samtidig en ganske høy andel eldre.

Kilde: ssb.no

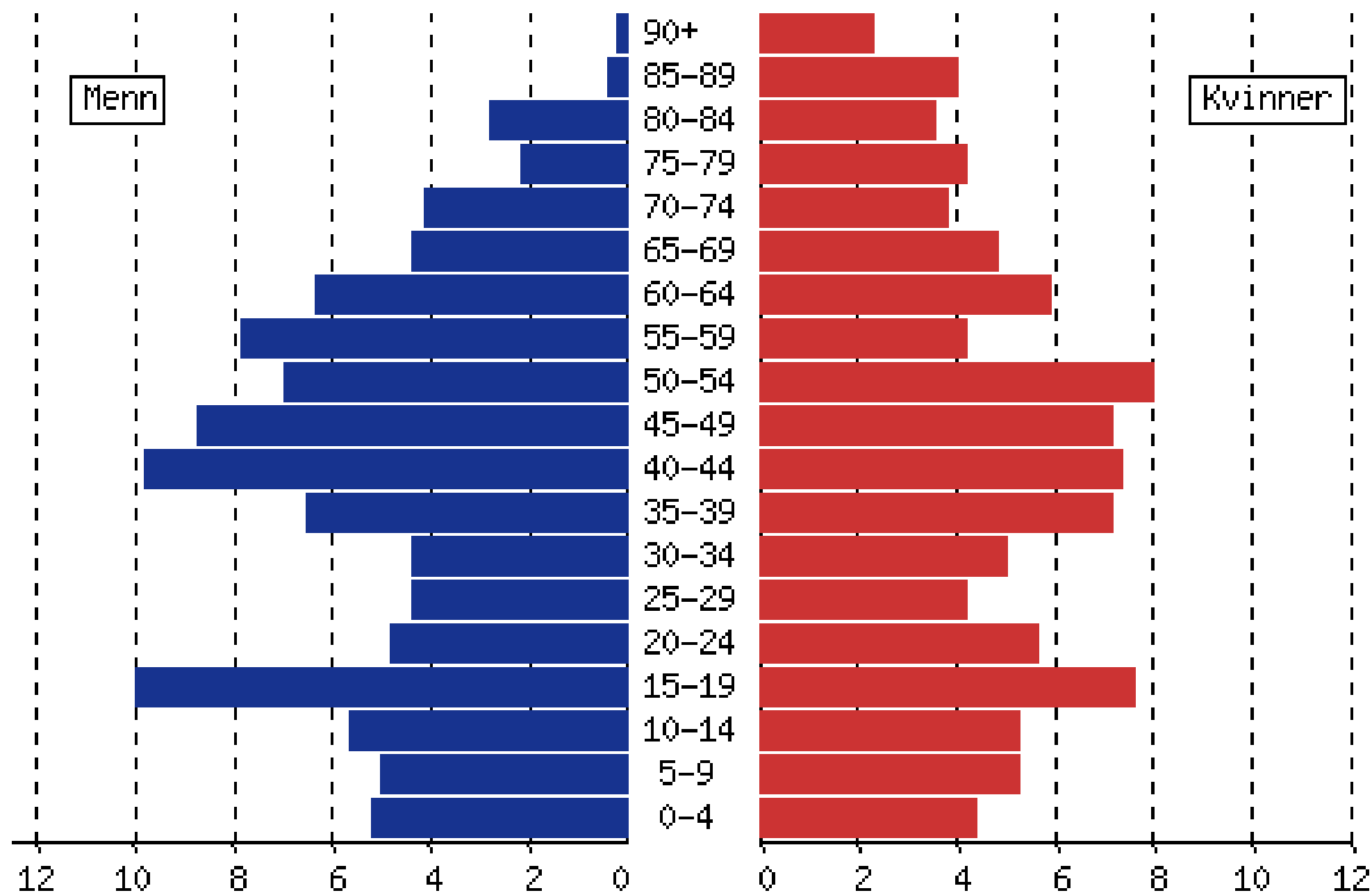
	Kommunen	Fylket	Landet
Antall menn per 100 kvinner i aldersgruppen 20-39 år	99,0	104,5	102,8
Andel barn og unge 0-17 år %	21,1	24,3	23,4
Andel eldre 80 år og over %	7,0	4,6	4,7
Andel personer med innvandrerbakgrunn ¹ , vestlig. %	1,2	1,7	2,3
Andel personer med innvandrerbakgrunn ¹ , ikke vestlig. %	2,8	4,7	6,6

Kilde: ssb.no

	Kommunen	Fylket	Landet
Andel bosatte i blokk/bygård. Prosent	0,3	13,2	12,8
Andel bosatte i bolig bygd etter 1961. Prosent	77,7	69,3	66,9
Andel husholdninger som disponerer bil. Prosent	69,0	67,3	70,3
Husholdningsavfall i kilo per innbygger. 2005	400	461	407

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Fødselsoverskudd	-2	1	-9	-5	-8	-11	2	-12	-6	-3	-5
Nettoflytting inkl. inn- og utvandring -1	-19	-22	31	-29	-34	-33	-1	10	-9	19	23
Folketilvekst	-21	-21	22	-34	-42	-44	1	-2	-15	16	18

Kilde: ssb.no

Kilde: ssb.no

I dag ser det ut til at Eidfjord tiltrekker seg personer i slutten av 30-årene, og begynnelsen av 40 årene. Det ville vært en fordel for kommunen å kunne senket denne alderen litt.

Sikt

Som nevnt tidligere er det ikke mange muligheter for fjordutsikt i Eidfjord slik det er i dag. De mulighetene en har igjen bør tas vare på og forsterkes. Når en kommer sørfra, er det faktisk bare et punkt (se bilder og kart) der en har direkte fjordutsikt. Fra andre punkt langs veien (også ra selve sentrumsflaten, er fjorden gjemt bak forskjellige bygg og andre strukturer. En må utover mot sjøboden før fjorden åpner seg foran deg. (Eventuelt på baksiden av sentrum, utenfor hotellet).

Det er viktig å beholde disse fjordgløttene, og vi vil ikke anbefale å nedbygge soner der en ha muligheter for å se fjorden. Som vist tidligere vil en utbygging i bakkant opp mot skreten mot Lægreid, være en bedre løsning for tettstedet. Disse boligene vil også få fjordutsikt, men hindrer ikke resten av tettstedet å få det samme.

Sikt og tilgang til fjord blir dermed et viktig utformingsprinsipp for nybygg i Eidfjord. Store bygg, særlig om de ligger i øst-vest akse, er ikke sikkert det smarteste å bygge i Eidfjord på sikt.

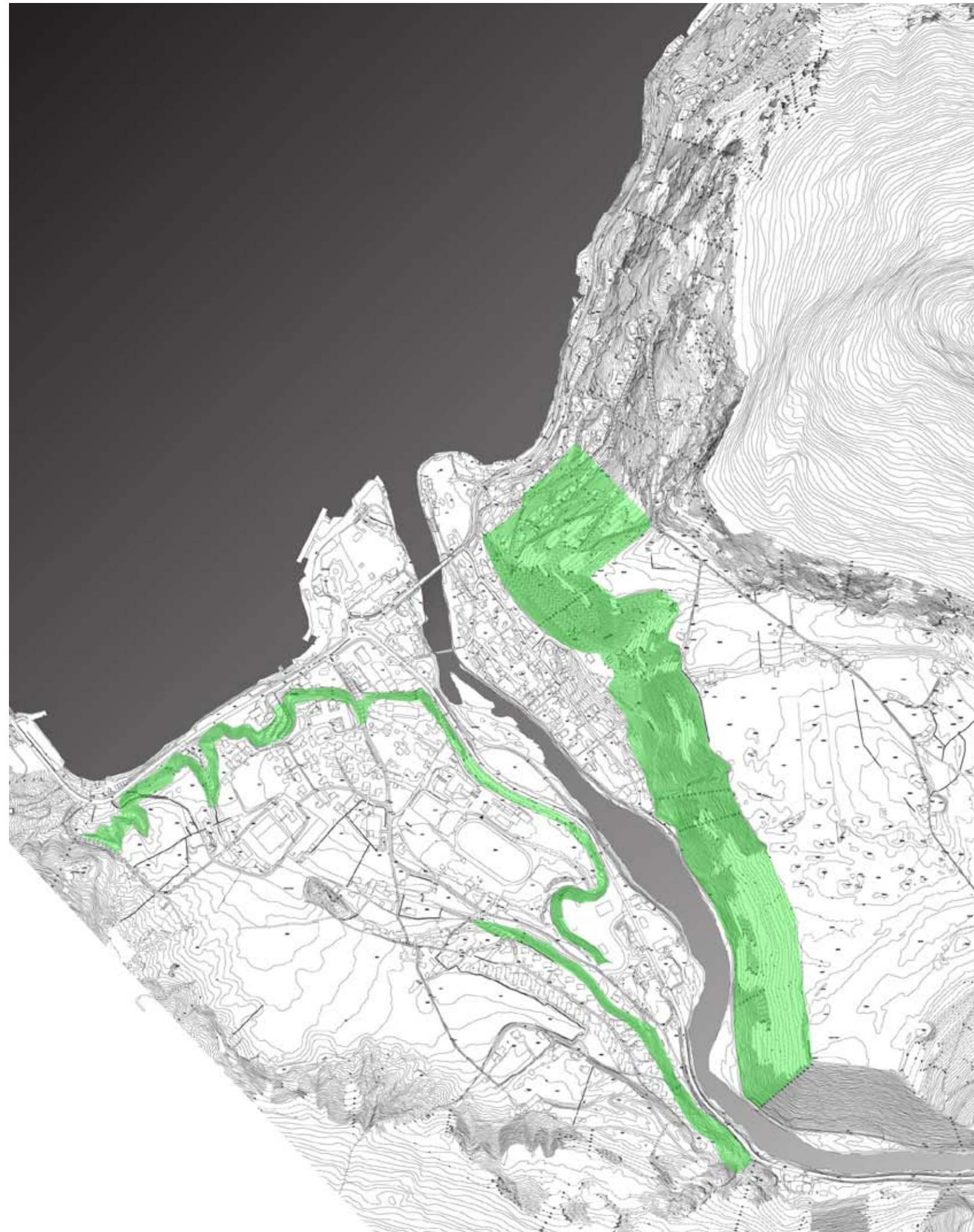
Skrenter

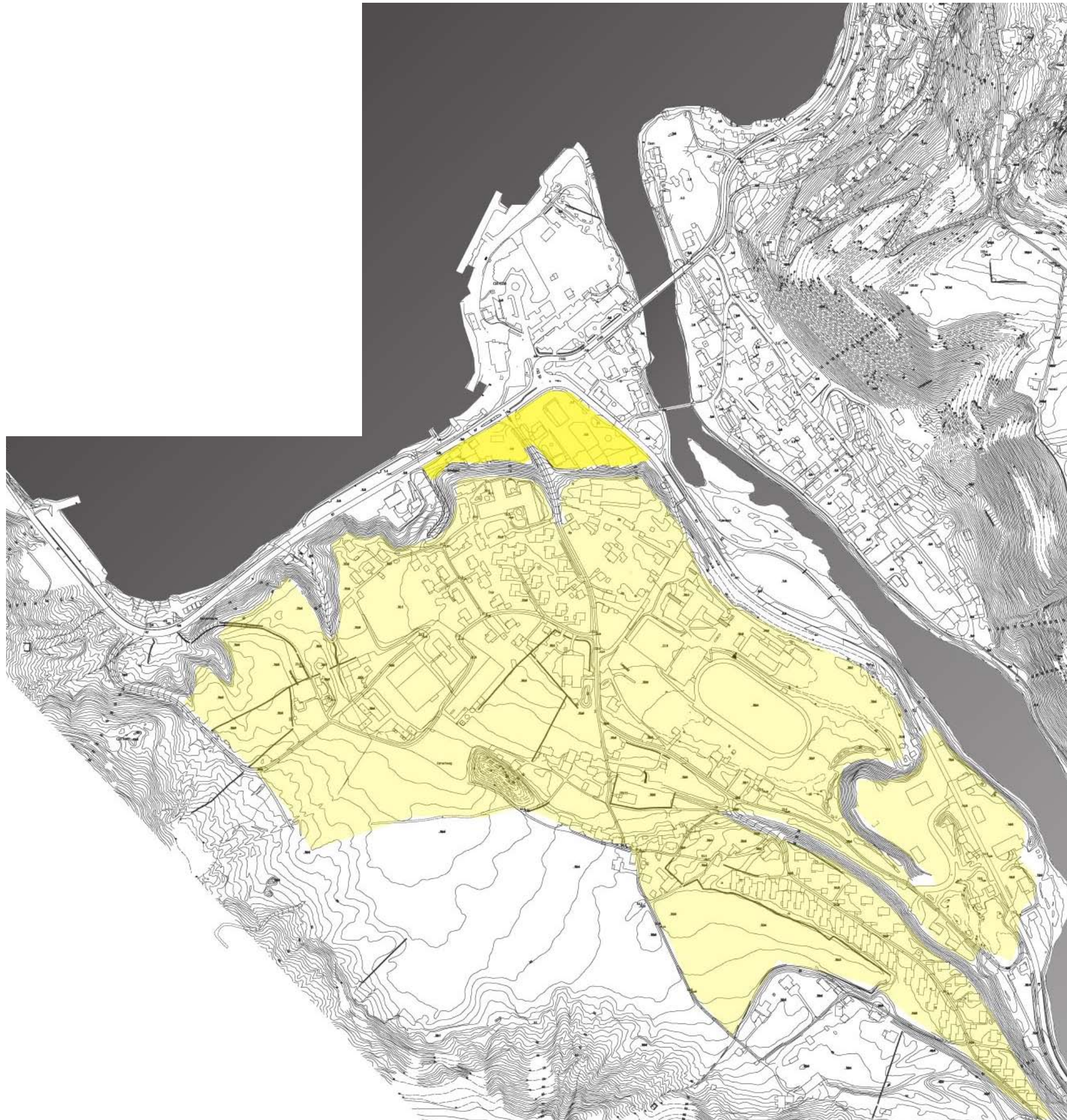
Skrentkantene opp mot Hegreid og Lægreid er viktige romdannende elementer i Eidfjord. I et utviklingsprosjekt vil vi anbefale å holde disse fri for bebyggelse. Boligtypologier som terrasseblokker i skrentkantene vil ikke bidra positivt til å fremheve Eidfjords naturgitte utseende.

Skrentene er lange og bratte, og tåler bebyggelse i forkant og bakkant. En kan tillate seg å bygge høyere bygninger en de som finnes i Eidfjord i dag (med unntak av hotellet) uten å komme i konflikt med opplevelsen av naturrommet. Dette gir blant annet muligheter for en mer konsentrert utbygging av sentrumssonen i Eidfjord.

De ulike flatene i Eidfjord; Hegreid, Lægreid og sentrumsflaten, bør utvikles forskjellig og med respekt for den typologi av bygninger som finnes der i dag. Denne tredelingen av opplevelse vil kunne gi Eidfjord unike verdier i fremtiden.

I denne analysen er fokusområdet selve sentrumsflaten, og vi vil på de kommende sidene vise en mulig måte å organisere dette området på.

Byggeområder

Som tidligere beskrevet er det ønske om sentrumsnære leiligheter. I et stedsutviklingsperspektiv er dette også et godt trekk, da en både kan tilby eldre en mulighet for en enklere bolig, og yngre som ikke nødvendigvis har råd til større enheter har muligheter for å komme inn på boligmarkedet.

I sentrumssonen er det et område som skiller seg ut, der potensialet for nybygg er størst. Vi vil ikke anbefale å bryte skrentene i bakkant av sentrumssonen, men flaten i forkant tåler en mye høyere utnyttning enn det som finnes i dag. Området tilsvarer utbyggingsområde 2 og 3 fra tidligere analyser.

Arealene her er noen av de mer verdifulle arealene i Eidfjord, og i dag er de relativt dårlig utnyttet. Verkstedsområdet sørøst i sentrum kunne med fordel ha ligget et annet sted. Jokerbutikken i sentrum ligger flott til, men utnytter arealene rundt dårlig. Bygget ligger som en øy i et asfalthav og bidrar ikke til gateløpet eller som et romdannende element i nevneverdig grad.

Ved å omdisponere arealene som vist i 3D modellen senere i analysen, ville en kunne skapt et nytt uttrykk og en ny bygningsmasse som bidro til strukturering av tettstedet. Parkering kan en ordne på baksiden, eller eventuelt i et eget bygg. Området tåler relativt høye bygg, kanskje rundt 4 etasjer, men en solid og publikumsrettet førsteetasje.

De eldre byggene i områdene kan godt bli stående og inkorporeres i det nye kvartalet med både funksjon og utearealer.

Områdene på Lægreid vil kunne utnyttes i større grad enn i dag, og hvis boligutviklingen i Eidfjord blir større, ville dette området kunne utvikles etterhvert.

Temaområder

For å videre strukturere og gi innhold til områdene i sentrum av Eidfjord kan det være nyttig å gi delområdene forskjellige tema de kan utvikles etter. Gitte strukturer i tettstedet som vegsystemet (se neste side), hotellet og kommunehuset, samt de naturgitte strukturene i landskapet, gir enkelte føringer og utfordringer i videre utvikling.

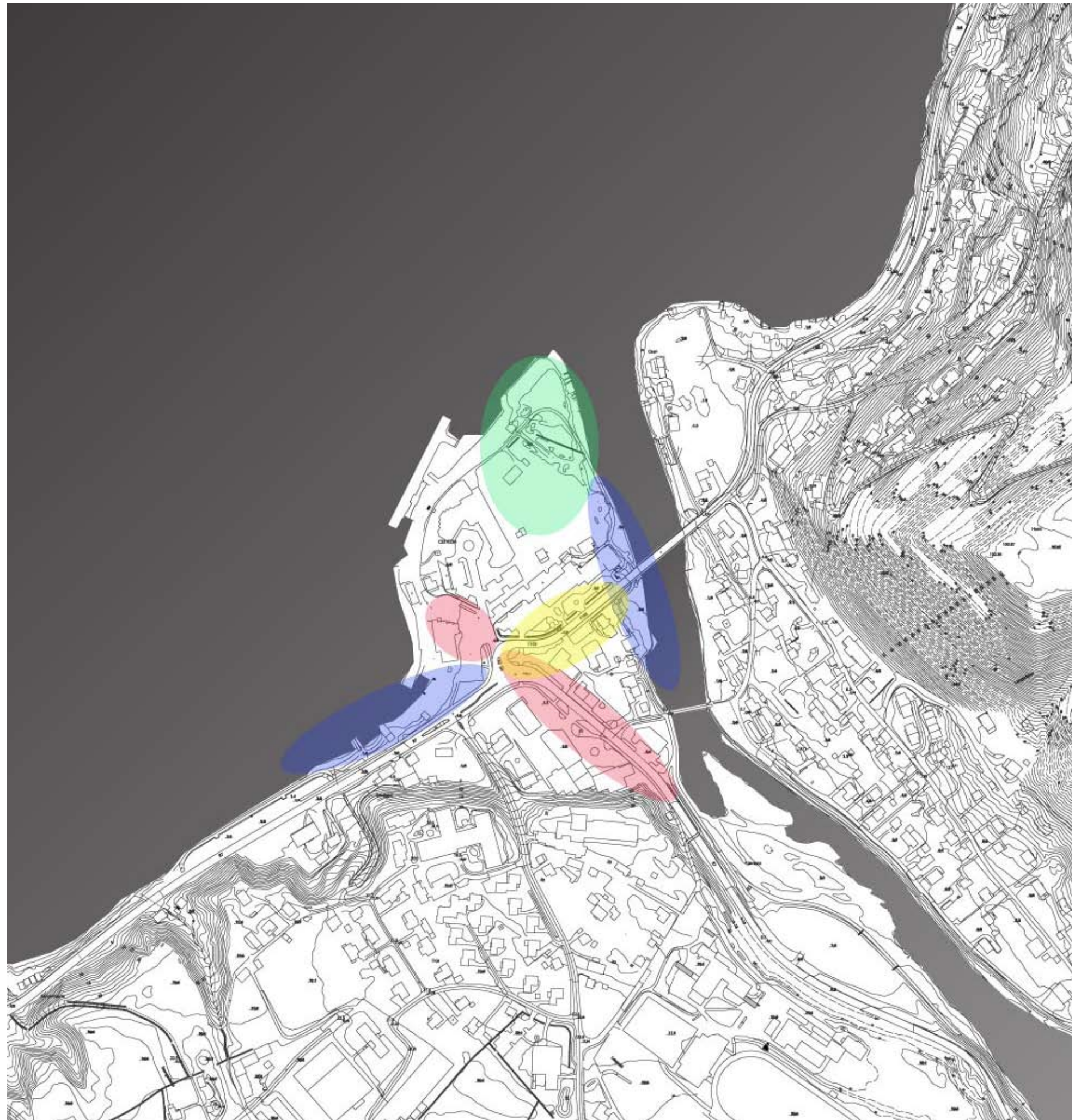
De områdene i Eidfjord sentrum (blå ellipser) der en har muligheter for å utvikle bystrukturer som henvender seg til elv og fjord bør behandles skånsomt, med tema fra vannet, og med strenge regler for å opprettholde sikt til fjord og elv.

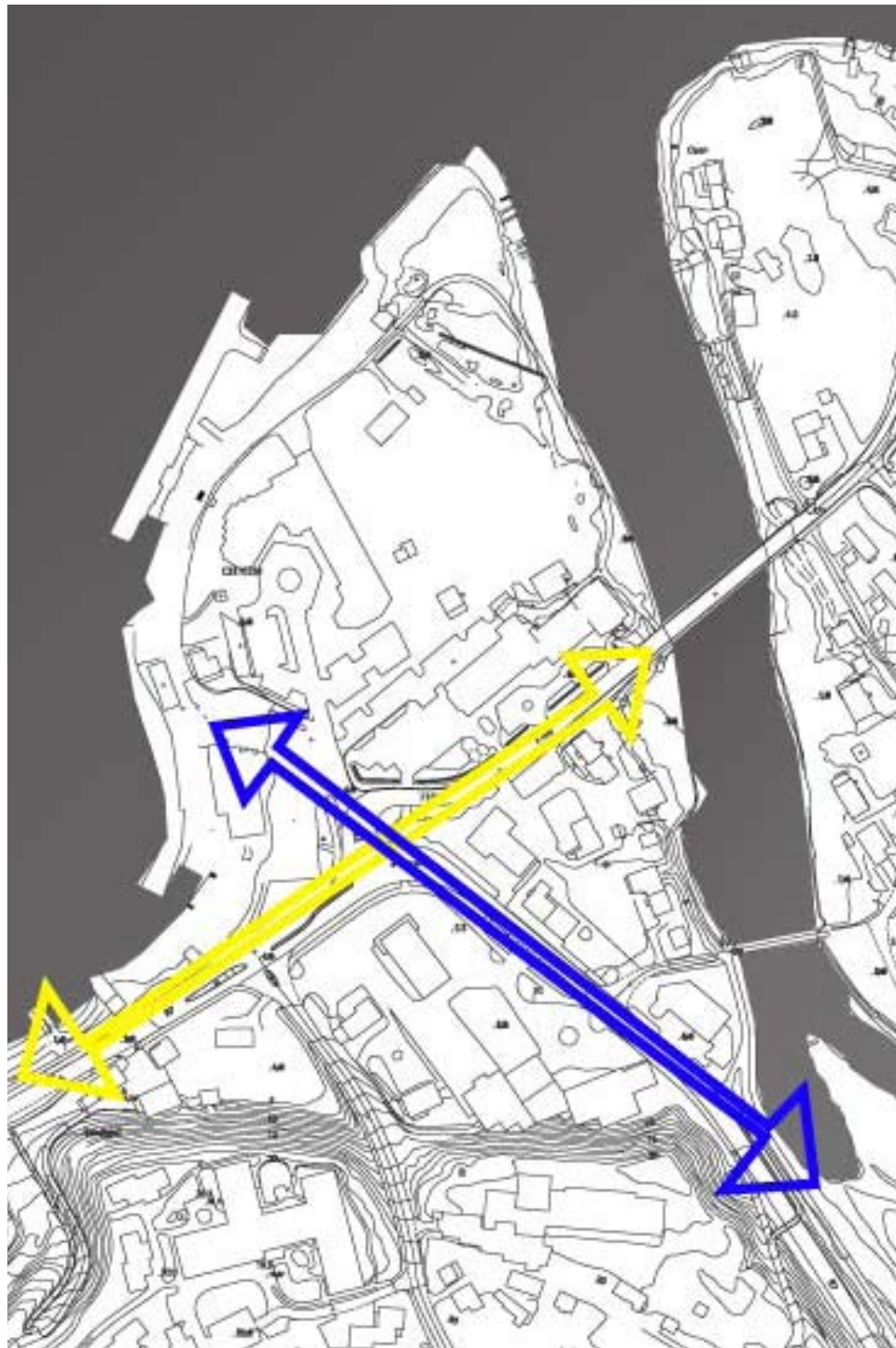
Derødeområdene bør videreutvikles som kommersielle områder. Her ligger butikkene.

Det grønne området bør i fremtiden videreføres som parkområde. Arealene her er verdifulle, og kan på sikt kanskje utnyttes, men bør beholdes som en ubenyttet ressurs til en er mer sikker på hvilken utvikling en ønsker. Det er andre områder i sentrum som bør utvikles med bolig-næring først.

Det gule området har i dag en offentlig karakter, ved kommunehuset og biblioteket. Området kan brukes som et bindeledd mellom fjord og elv, og på denne måten skape en tverrforbindelse gjennom Eidfjord sentrum, der en bør kunne satse på kultur og natur tema.

Skjæringspunktet i midten av Eidfjord er i dag vegkrysset. Krysset bør kunne få en mer spennende utforming og dermed være selve knutepunktet i tettstedet.

To akser

For å knytte sammen de forskjellige temaområdene, vil en måtte jobbe med kommunikasjonsårene mellom dem. Dette er en utfordring grunnet vegsystemet, men mulig å gjennomføre likevel.

Blå akse

Den kommersielle delen av Eidfjord sentrum går fra sørøst til nordvest i tettstedet. Denne aksen bør styrkes og videreutvikles. Det er i denne sonen en kan få plass til nye bygg med leiligheter og nye butikker. Deler av nordsiden av aksen er ferdig utbygd, men som nevnt tidligere er det store potensialer for fortetting på sørsiden. En vil kunne skape en flott gatestruktur, med bygg som henvender seg ut mot gateplan på begge sider av vegen. Ved å jobbe med selve vegdekket og fortauer, kan en skape et hardt og urbant bygulv. Her kan en kanskje hente inspirasjon fra Nesttun eller strandgaten i Bergen (se neste side).

Gul akse

En har muligheter for å skape en sekundær akse fra sørvest mot nordøst i tettstedet også. Denne aksen vil knytte sammen områdene rundt Heggjagarden og sjøboden, fjordutsikten, via casablanca og til kommunehuset og Vik pensjonat før en tilslutt ender opp ved elven. Dette strekket er underartikulert i dag. Prosjektene knyttet til sjøboden og strandsonen vil generere mye liv i sørvest. Vårt forslag vil være å utvide denne grønne og kulturelle sonen langs denne aksen. Her kan ønskes om treningssenter, turistinformasjon, gi biblioteket en sterkere fremtoning og avslutte med elven og ønskene knyttet til elv og elveliv (fiskeplasser, kanoutleie, sitteplasser o.l.). Dette eksemplifiseres i 3D skissene sist i rapporten.

Temporær arkitektur

En av utfordringene i Eidfjord, er den store forskjellen på sommer og vinter. Eidfjord trenger store arealreserver som kan fylles opp med alle turistene som ankommer sommerhalvåret. Om vinteren virker disse store plassene tomme og ukoselige. Store tomme parkeringsplasser bidrar ikke til ønskene om en intim og koselig stemning.

Eidfjord har også mye eldre ungdom som studerer blant annet på Voss og i Øystese. Ungdommen kommer ofte hjem i helgen, og beskriver en virkelighet der de ikke har noe å gjøre på.

Eidfjord trenger strukturer som kan settes opp, og tas ned igjen. Slike temporære eller midlertidige strukturer er blitt mer og mer vanlig, og arkitekter over hele verden tegner og designer temporær arkitektur. Dette er ofte i form av scener, men også boliger, utstillingslokaler, dansesentre og bruksobjekter lages og brukes.

Som bildene viser kan temporær arkitektur ha mange former. Arkitekten Sami Rintala har laget en flytende badstu sammen med elever fra arkitektskolen i Bergen. Badstuen lå på fjorden utenfor Rosendal. Bildene er hentet fra rintalaeggertsson.com. "Tubaen" i Kongsberg er et annet eksempel på en temporær scene som settes opp ved behov. En kan lage et overnattingssted i trærne. Magne Magler Wiggen har i mange år laget temporær arkitektur i Norge, bildet på forrige side viser "Kyss frosken" et temporært utstillingslokale på Tullinløkka i Oslo. Skatere og "annerledes ungdom" setter ofte pris på temporære områder, der en kan være. Badestampen er hentet fra dutchtub.nl og er en arkitekttegnet badestamp for fire personer. De koster rundt 30.000 kr og kan transporteres og settes opp der man ønsker. Kanskje man kunne hatt flere av disse stående rundt i Eidfjord?

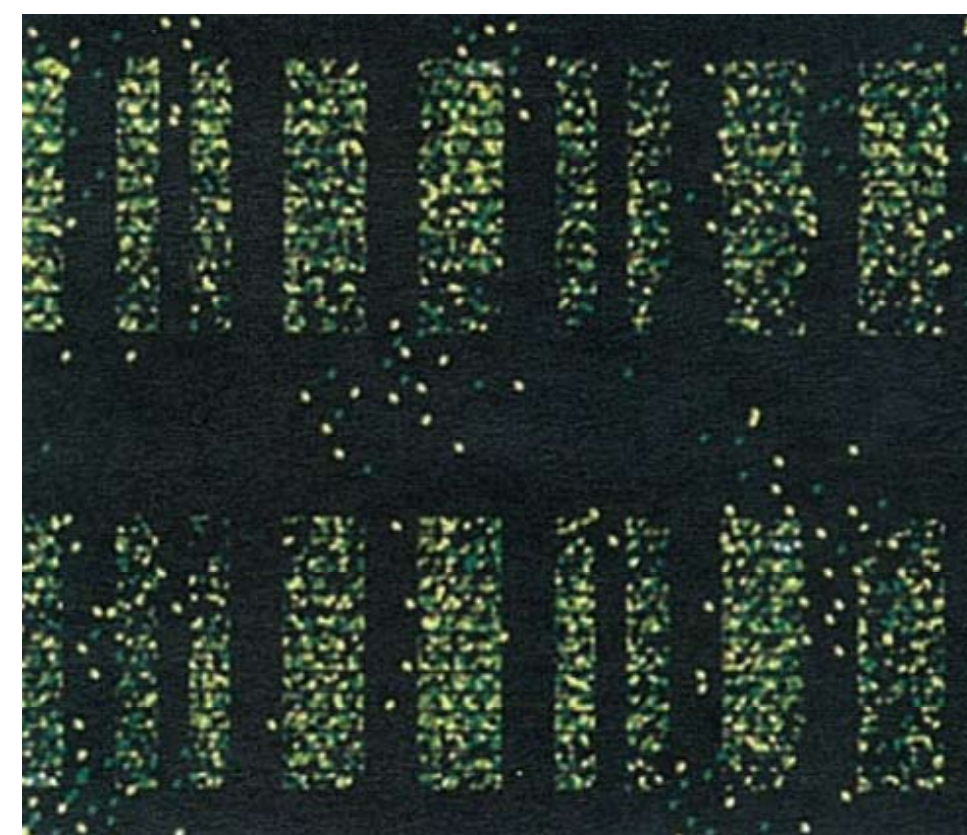
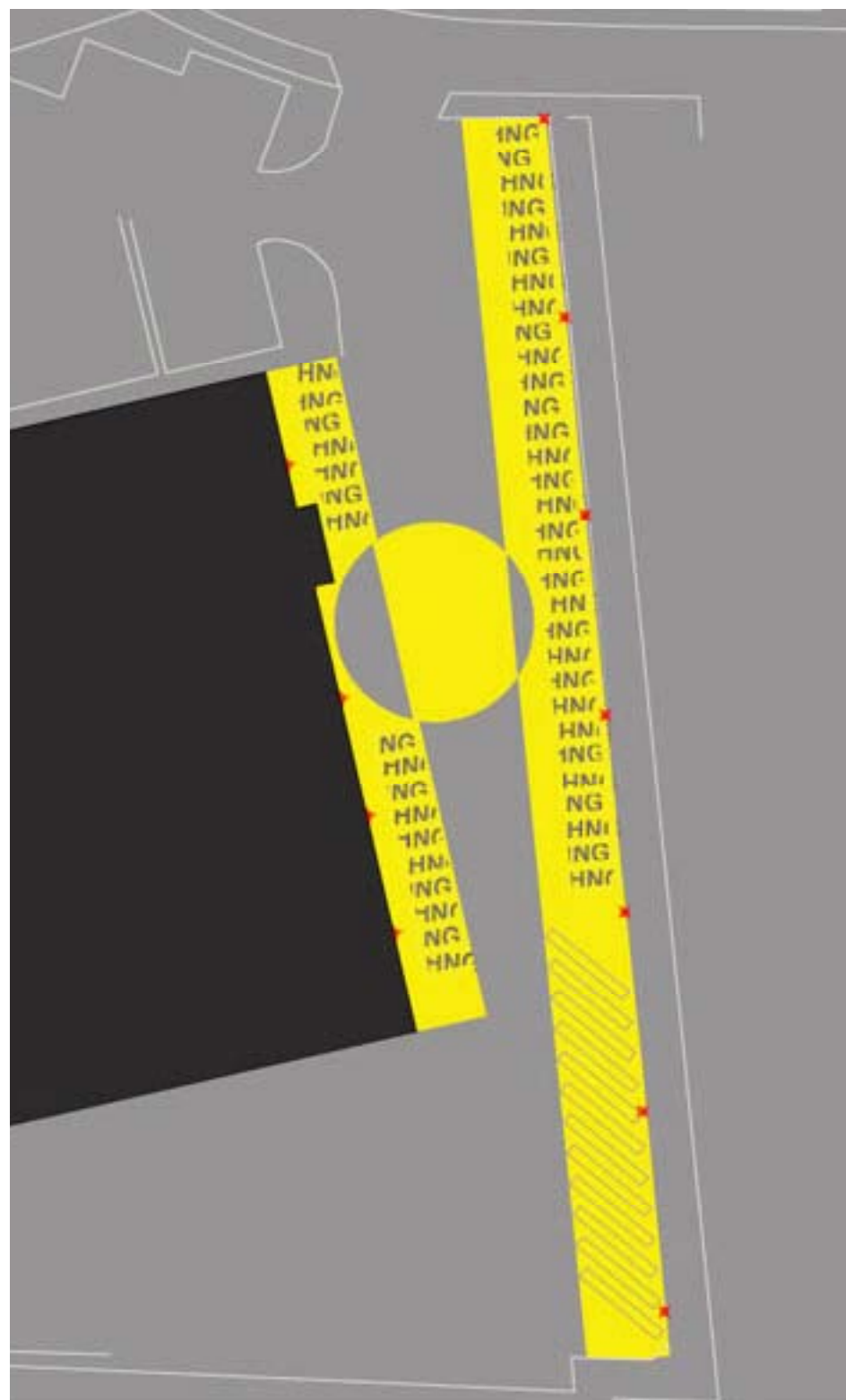
I 3D illustrasjonene mot slutten av analysen har vi lagt inn noen slike elementer, et torg en kan sette opp ved bruk, som også kan brukes til konserter o.l. og en flytende leker med serveringsmuligheter utenfor sjøboden. Denne kan taues bort i parken og fungere som scene ved festivaler. En ser at det kan være viktig å ikke bare tenke temporære strukturer, men også at strukturene kan brukes på forskjellige måter og ved forskjellige anledninger.

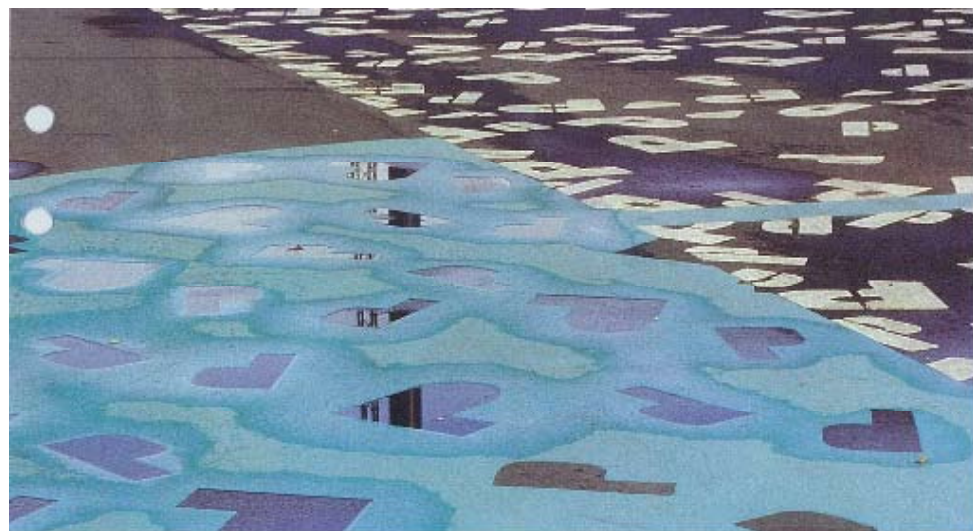
Parkering

Selv om man trenger mye parkering i sommerhalvåret, trenger ikke parkeringsplasser "bare" være tomme asfaltplasser. Som eksempelet her viser fra Danmark, er det mulig å legge ned utformet tape i gateplan. En kan skape flotte og fargerike områder på en relativt enkel og billig måte. På bildet til høyre er det et firma som har sponset utformingen, og har fått sine egne initialer trykket i plasten. På neste side er det bilder av en mer kunstnerisk utforming med hjerter og blad motiv.

Eidfjord har store parkeringsplasser, og har store muligheter for alternativ utforming av dem. Som nevnt vil vi gjennom analysen ikke fjerne noen parkeringsplasser fra tettstedet, men vi vil se på muligheter for å programmere dem annerledes, gi dem en annen utforming, se på muligheten for temporært bruk av arealene og dermed kanskje skape hyggelige soner også vinterstid.

I 3D illustrasjonene mot slutten av analysen har vi lagt store parkeringsareal bak nybyggene på "jokertomten" på denne måten skjuler man dem fra sentrumssonen. Vi har også illustrert mulige måter å gjøre eksisterende parkering "finere"

Eksempel fra Schönherr Landskaps parkeringsprosjekt i Danmark.

Trær

I miljøgaten i Eidfjord har både unge og gamle strikket strømper til trærne. Prosjektet var et samarbeidsprosjekt og ble kjent langt utover kommunens grenser. Vi skal ikke foreslå å strikke sokker til alle trærne i Eidfjord, men enkelt elementer fra prosjektet kan godt tas med videre.

Samarbeidet, medvirkningen, og tanken om at innbyggerne selv kan være med å utforme Eidfjord sentrum er veldig gode, og bør opprettholdes. Både dette analyseprosjektet og NIBRs rapport om sosiokulturell analyse av Eidfjord har vært tuftet på medvirkning. Det blir viktig å videreføre dette arbeidet i fortsettelsen.

Et annet aspekt er at trærne aksentuerer en akse, en retning gjennom tettstedet. Fra miljøgaten begynner, til den slutter i krysset i sentrum, følger disse strikkede trærne deg langs gaten. Når man prøver å skape en akse videre mot Simadalen vil slike elementer være viktig for å fortelle denne historien visuelt. På samme måte vil aksene mot Hardangervidda trenge slike fortellende elementer. Som vi vil vise i 3D modellen av Eidfjord, har vi lagt inn flere elementer som kan danne dette visuelle strekket, blant annet en ale der også.

I blå akse fra forrige side tenker vi ikke strikketrær, men kanskje en kan finne en annen identitetsbærende kraft i valg av type tre? Her har vi vist et tre som heter *Prunus Maackii*. Treet blir mellom 6 og 10 meter høyt, og barken (særlig på eldre trær) får en rødbrun farge med "flassende" bark. Treet blomstrer i april-mai med 2 cm store hvite og fint duftende blomster. Som NIBRs analyse påpeker, er ikke Eidfjord en fruktbygd, og der andre kommuner i Hardanger bruker frukttrær som gatepynt, kanskje Eidfjord kan bruke den sjeldnere *Prunus Maackii*, og strikkete trær som sine "kommunetrær".

Lyssetting

Eidfjord kommune satt gjennom sitt prosjekt "Lys i sentrum" fokus på lys som et element i stedsbildet. Det at Eidfjord også er en kraftkommune, gjør at lysprosjekter også ganske direkte kan knyttes opp mot egen identitet. Samtidig er det å feire vinteren litt et viktig virkemiddel i kampen mot "vinterdvalen" som tar Eidfjord når turistene ikke lengre kommer til stedet.

Det er laget mange flotte lysprosjekter, og det trenger ikke bare være kunst som lyses opp. Hva med å lyse opp trærne gjennom den nye hovedgaten, eller enkelte av fasadene på spesielle bygg? Sjøboden ville vært et flott bygg å lyse opp, og kunne i mørketiden blitt selve tegnet på at nå var man kommet til Eidfjord sentrum.

Planforslag

3D skissen for Eidfjord sentrum er som sagt bygget opp med ideer og ønsker fra medvirkningsprosessen. Samtidig tar den med seg de viktigste elementene fra analysedelen i denne rapporten.

Vi vil nå presentere noen stillbilder fra 3D modellen, og kommentere hva man ser. Vi vil anbefale å samtidig ha selve 3D modellen opp slik at en kan se elementene på skjermen. Det er 3D modellen som blir verktøyet i den fremtidige prosessen, men vi vil nå prøve å forklare den.

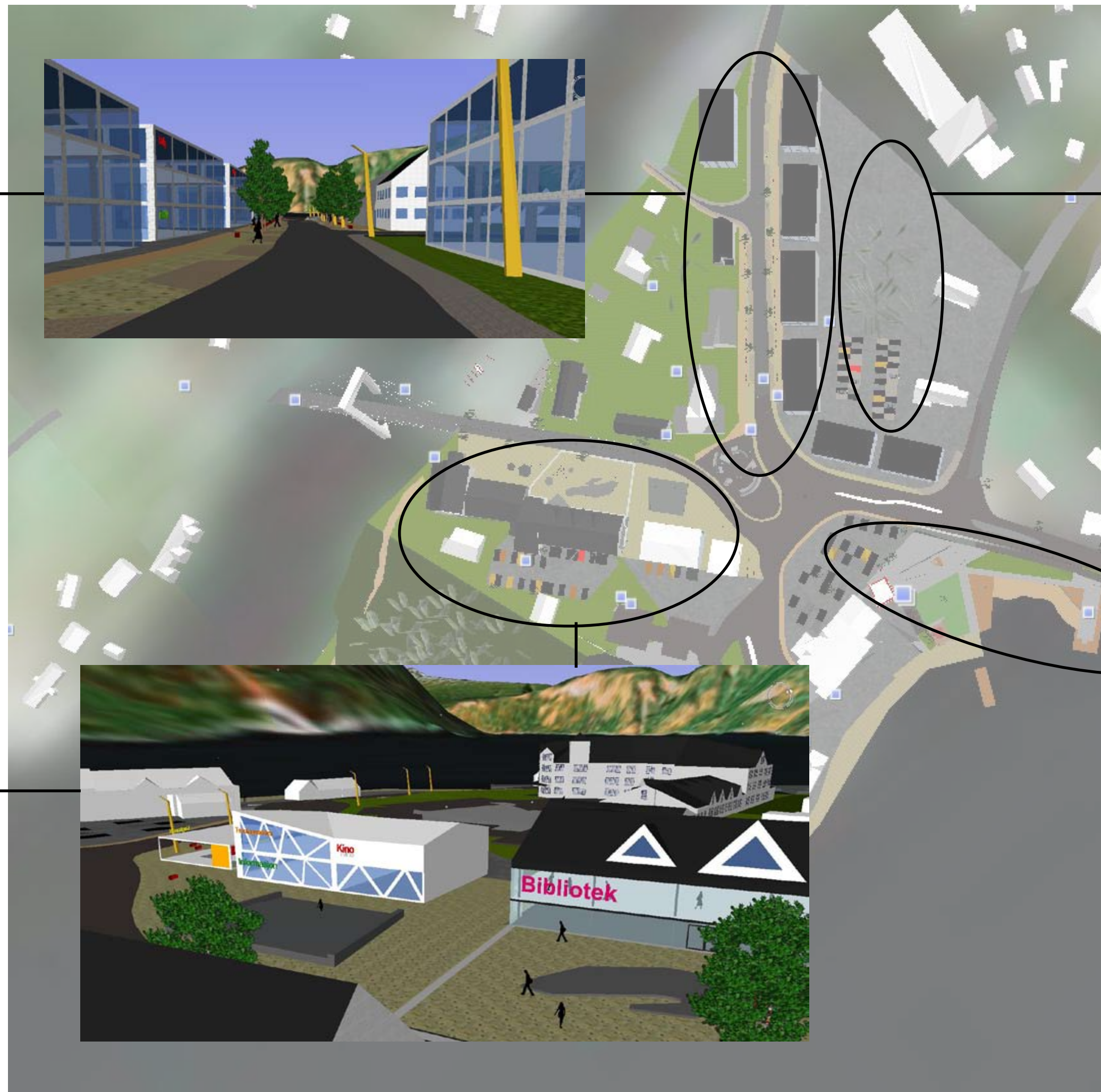

Vi har vist en illustrert utviling av gaten mot Hardangerviddene. Med utvikling av jokerkvartalet vil en kunne jobbe for en gatestruktur. Byggene står tett sammen og skaper et gaterom mellom dem. Vi har lagt til rette for store fortau, mppg standard på vegen, alle med trær, og spesielt designede lysmaster som fortsetter helt ned forbi coop og til fjorden. Siktlinjen er således forsterket, og en kan alltid se både fjord og fjell når en går i gateplan. Dagligparkering er ivaretatt i oppmerkede parkeringssoner på begge sider av vegen. Bygningene er tenkt som en blanding av bolig og næring. Vi har i dette scenariet flyttet bilverksted og bensinstasjon. Dette er elementer en kan finne plass til utenfor selve sentrumsstrukturen. Kanskje en kan tenke å utvikle et område for bilrelatert næring? En trailerstopp, med verksted og bensinstasjon?

I kommunehuset er det et bibliotek. I dag er dette ikke lett å finne. Vi foreslår at man flytter biblioteket til gateplan og åpner det opp mot plassen utenfor. Vi har flyttet parkeringen til baksiden av kommunehuset, og dermed åpnet plassen til en kulturplass. Plassen blir dermed sammen med den nye broen over elven avslutningen på kulturaksen gjennom Eidfjord.

Vi har samtidig foreslått et nytt bygg ved siden av kommunehuset med turistinformasjon, treningscenter og kunstgalleri og kino (flyttet fra hotellet. Dette er ikke nødvendig, men hvis hotellet i fremtiden trenger å utvides foreslår vi at det bygges et nytt "kulturhus" her, og at hotellet overtar arealene som i dag er museum og kino). På enden av kulturhuset har vi vist et temporært torglokale. Dette består av ett taksom kan settes opp ved behov, og enkle skillevegger som kan avdele arealene under tak ved behov. Dette byggverket kan også stå andre steder i Eidfjord hvis det trengs der, eller settes opp og brukes av utflytterungdom. Turistinformasjon, kino, og resepsjon på treningsstudio kan alle betjenes av samme person. At en person kan ha flere hatter er faktisk viktig for å kunne opprettholde et lønnsomt næringsliv på små steder.

Vi har foreslått en omstrukturering av jokerkvartalet. I dag ligger butikken midt på flaten, med parkering og annet areal rundt. Ved å skape bolig-nærings bygg i randsonene istedet, styrker man kvartalstrukturen, skaper gateløp, og får plass til parkering i bakkant. Parkeringen kan således struktureres på en skikkelig måte, og en kan leke seg med ulike fargeelement og vegetasjon.

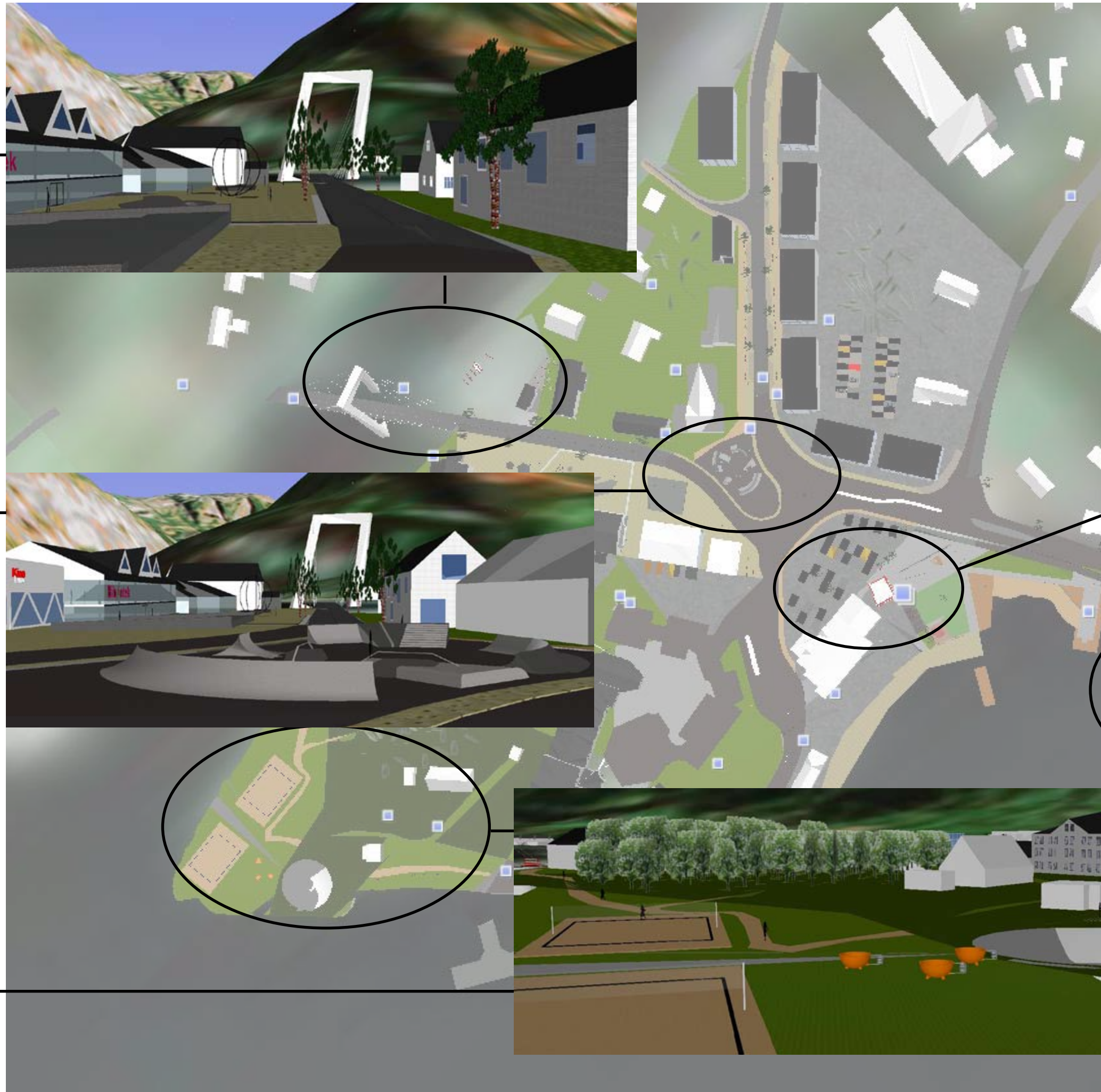
Strandpromenade

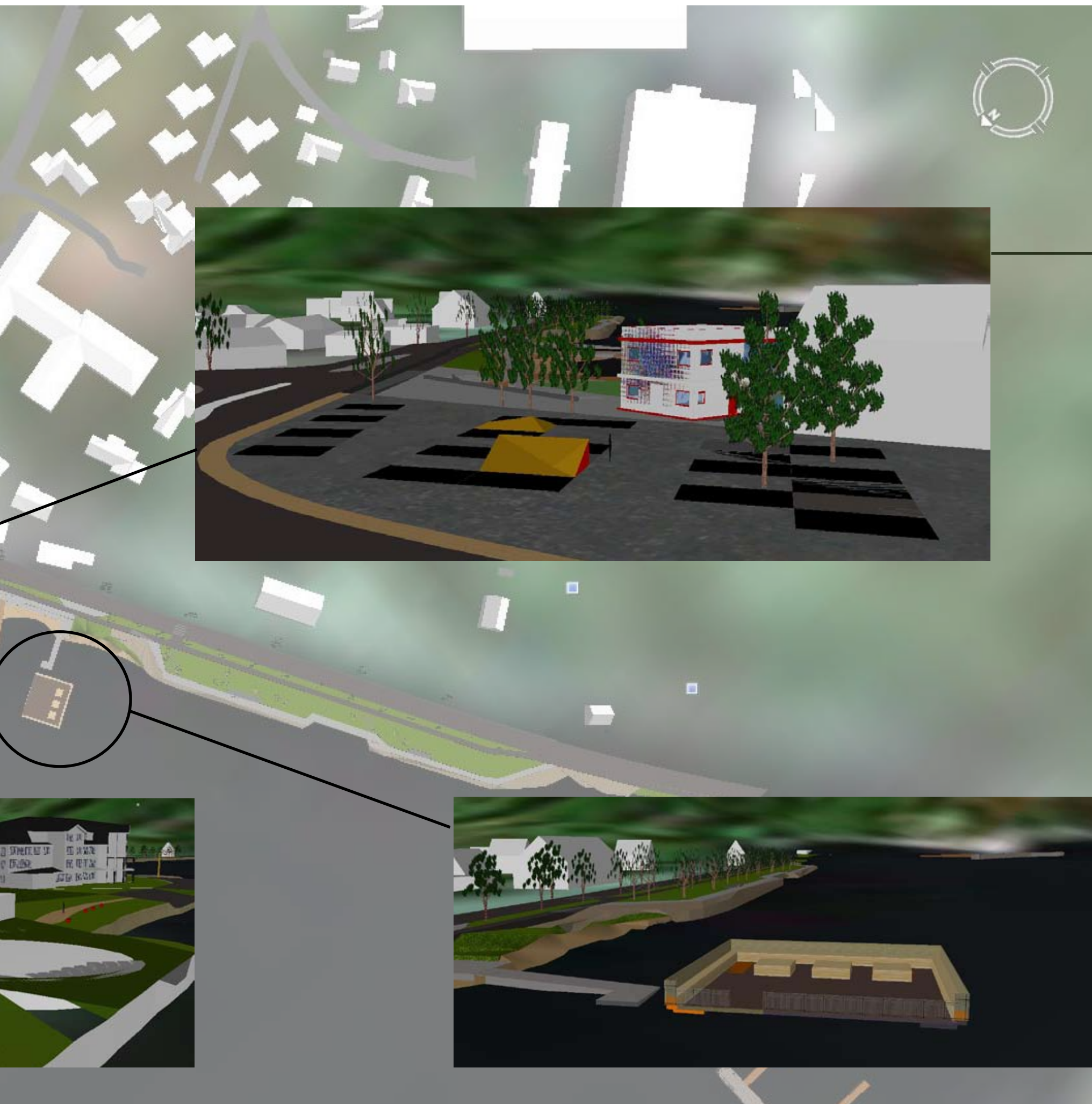
I løpet av prosessen har vi tegnet et skisseprosjekt for deler av strandsonen i Eidfjord lokalisert rundt sjøboden. Skissene er et eksempel på hvordan man kan benytte seg av høydeforskjeller i terrenget for å skape hyggelige møteplasser ute, et eksempel på hvordan ny brygge rundt sjøboden kan etableres, og hvordan en kan jobbe med ulike overganger mellom land og sjø. I skisseprosjektet har vi også jobbet med hvordan man henger slike prosjekt sammen videre inn i sentrumsstrukturen. Vi anbefaler flere slike prosjekt for Eidfjord kommune. Et helhetlig prosjekt for hele strandsonen, og skisseprosjekt på enkeltområder av sentrumsflaten.

I enden av kulturaksen har vi vist en ny bro. Som ungdomsskole elevene påpekte er elven i Eidfjord noe underartikulert. Brokonstruksjoner kan være flotte arkitektoniske prosjekt som virkelig bidrar til stedsattraktiviteten. En kunne tenkt seg flere slike broer oppetter elven. Ved siden av broen langs elven har vi foreslått et aktivitetssenter for båtsport. Kanoutleie, båtutleie osv. Kanskje en her også kan få guidet tur på hesteryggen på Hardangerviddan? Kanskje rir man sikksakk over alle de nye broene? Kanskje man stopper på en bro og prøver fiskelykken i elven?

Midt i Eidfjord sentrum, midt mellom bilveger og trafikk, har vi foreslått at man etablerer et "scatekryss". Hvis man prosjekterer hele denne litt underlige midtdrabanten som et bygulv der en kan scate, danse eller bare "henge" gir man et skikkelig signal. Man gir selve senterpunktet i Eidfjord til ungdommen. Kanskje ungdom selv kunne fått være med å tegne prosjektet? Krysset ligger i umiddelbar nærhet til eksisterende møteplass Mix kiosken.

Vi har ikke forandret mye på parkarealet. Gangstiene er opprettholdt og forsterket, slik at man kan gå helt fra sjøbodenviaparken og ned til nytteaktivitetsområde ved broen. Vi har satt ut tre oransje "hottubs" og tegnet inn et skisseprosjekt på et St. Hans fest sted som også kan fungere som vanlig grillsted resten av året. Her kan en sitte i skålformen og grille bål i den lille fordypningen i midten, eller tenne et stort bål i hele skålformen hver St. Hans.

Vi foreslår at Casablanca får status som kunstnerbolig, og at kunstnerne selv kan dekorere veggene på bygget. Dette er en god og morsom ide som har kommet frem i løpet av prosessen.

På parkeringen utenfor Coop, foreslår vi en omorganisering og oppgradering. Ved å stramme opp parkeringssystemet vil en få plass til flere parkeringsplasser. En kan også fargelegge enkelte av plassene, la det vokse et tre på en av dem, og tilte opp belegget på noen plasser slik at de danner sittesituasjoner og visuelt bidrar til plassrommet. Kanskje de samme fargene kunne vært benyttet som på lyktestolper og benker i handlegaten?

Utenfor sjøboden foreslår vi en flytende lekter med mulighet for uteservering til den nye puben i sjøboden. Det er utrolig flott å kunne sitte på fjorden og nyte en kald pils en sommerdag. Fordelen med lekteren er at den kan taes andre steder ved behov. Kanskje den kan benyttes som scene de gangene det er konsert i parken?